

Post- og teletilsynet
Norwegian Post and Telecommunications Authority

Varsel om vedtak om utpeking av tilbydere med sterk markedsstilling og pålegg om særskilte forpliktelser i markedene for terminering av tale i individuelle offentlige mobilkommunikasjonsnett (marked 7)

26. mars 2010

Korrigert 29. april 2010.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	4
1 Innledning og bakgrunn	6
1.1 Regulatorisk utgangspunkt for regulering og valg av virkemidler.....	6
1.2 Dokumentets struktur	8
2 Utpeking av tilbydere med sterk markedsstilling.....	8
3 Gjeldende særskilte forpliktelser.....	9
4 Konkurransproblemer.....	11
4.1 Generelt om konkurranseproblemer	11
4.2 Samtrafikknektelse	12
4.3 Overprising	12
4.4 Krysssubsidiering.....	13
4.5 Prisdiskriminering	14
4.6 Diskriminering knyttet til andre forhold enn pris.....	14
5 Generelt om valg av virkemidler.....	14
5.1 Muligheter for duplisering av infrastruktur innenfor markedene for terminering av tale i mobilnett.....	14
5.2 Generelt om forholdsmessighet.....	15
6 Redegjørelse for valg av særskilte forpliktelser.....	16
6.1 Samtrafikkforpliktelser.....	16
6.1.1 Bakgrunn og grunnlag for pålegg om forpliktelser.....	16
6.1.2 Pliktens innhold	17
6.2 Ikke-diskriminering	19
6.2.1 Telenor, NetCom, Network Norway og Tele2.....	20
6.2.2 TDC, Ventelo og Mundio Mobile.....	21
6.3 Standardtilavtale og offentliggjøring.....	21
6.3.1 Telenor og NetCom.....	22
6.3.2 Tele2, Network Norway, TDC, Ventelo og Mundio Mobile.....	24
6.4 Prisregulering.....	25
6.4.1 Utgangspunktet for prisreguleringen	25
6.4.2 Valg av metode for prisregulering	29
6.4.3 Beregning av effektiv kostnad	30
6.4.4 Prisregulering for Telenor og NetCom	33
6.4.5 Prisreguleringen for Network Norway og Tele2	33
6.4.6 Prisregulering for MVNOer.....	39
6.4.7 Godkjenning av priser og inflasjonsjustering	40
6.4.8 Prisene for samtrafikktilknytning (trafikkapasitet og annet).....	41
6.4.9 Nærmere om antatte konsekvenser av prisreguleringen	41
6.5 Vurdering av den samlede effekten av de særskilte forpliktelsene	45
7 Varsel om pålegg om særskilte forpliktelser.....	46
7.1 Telenor ASA.....	46
7.1.1 Samtrafikk.....	46
7.1.2 Ikke-diskriminering.....	47
7.1.3 Standardavtale og offentliggjøring	47
7.1.4 Prisregulering	48
7.2 NetCom as	48
7.2.1 Samtrafikk.....	49
7.2.2 Ikke-diskriminering.....	49
7.2.3 Standardavtale og offentliggjøring	49
7.2.4 Prisregulering	50

7.3	Tele2 Norge AS	51
7.3.1	Samtrafikk.....	51
7.3.2	Ikke-diskriminering.....	51
7.3.3	Offentliggjøring	51
7.3.4	Prisregulering	52
7.4	Network Norway AS	52
7.4.1	Samtrafikk.....	52
7.4.2	Ikke-diskriminering.....	53
7.4.3	Offentliggjøring	53
7.4.4	Prisregulering	53
7.5	Ventelo AS	54
7.5.1	Samtrafikk.....	54
7.5.2	Offentliggjøring	55
7.5.3	Prisregulering	55
7.6	TDC AS	56
7.6.1	Samtrafikk.....	56
7.6.2	Offentliggjøring	56
7.6.3	Prisregulering	56
7.7	Mundio Mobile Norway Ltd.....	57
7.7.1	Samtrafikk.....	57
7.7.2	Offentliggjøring	58
7.7.3	Prisregulering	58
8	Forhold til gjeldende forpliktelser.....	59

Vedlegg - Analyse av markedene for terminering av tale i individuelle offentlige mobilkommunikasjonsnett

Sammendrag

På bakgrunn av vedlagt analyse av markedene for terminering av tale i individuelle offentlige mobilkommunikasjonsnett (heretter terminering av tale i mobilnett, marked 7) varsler Post- og teletilsynet (PT) at det med hjemmel i ekomloven § 3-3 vil bli fattet vedtak om at Telenor, NetCom, Tele2, Network Norway, TDC, Ventelo og Mundio Mobile¹ har sterk markedsstilling i dette markedet.

PT har identifisert en rekke konkurranseproblemer innenfor de aktuelle markedene for terminering av tale i mobilnett. Konkurranseproblemene skyldes i stor grad at det eksisterer absolutte etableringshindringer i de relevante markedene.

Per i dag er det ikke mulig å tilby konkurrerende produkter i andre tilbyders termineringsmarked, og det er heller ikke sannsynlig at dette vil kunne skje innenfor en rimelig tidshorison. Hver tilbyder har således monopol på terminering i eget nett. Absolutte etableringshindringer, sammen med prinsippet om at det er den anropende part som betaler for en samtale ("calling party pays" - CPP), gjør at tilbyderne i liten grad har insentiver til å fastsette effektive priser på terminering av tale i eget mobilnett.

På bakgrunn av ovenstående regulerer tilsynet markedene for terminering av tale med utgangspunkt i prinsipp 2 i PTs virkemiddeldokument. Det vil si at forbrukernes interesser skal ivaretas ettersom duplisering av infrastruktur ikke vil kunne avhjelpe de aktuelle konkurranseproblemene.

PT har vurdert hensiktsmessigheten av og forholdsmessigheten ved virkemidlene som står til rådighet, og konkludert med at alle tilbydere med sterk markedsstilling bør pålegges å imøtekomme enhver rimelig anmodning om samtrafikk i form av terminering i tilbydernes mobilnett.

For Telenor, NetCom, Tele2 og Network Norway mener PT det er nødvendig å pålegge krav om ikke-diskriminering. Telenor og NetCom pålegges i tillegg å utarbeide og offentliggjøre standardtilbud. For Tele2, Network Norway, Ventelo, TDC og Mundio Mobile anser PT at offentliggjøring av selskapenes priser for terminering er tilstrekkelig.

Målsetningen for PTs regulering av mobiltermineringsprisene er at alle operatører skal ha effektive og symmetriske termineringspriser. Av hensynet til målet om infrastrukturbygging i markedet for tilgang til og originering i mobilnett (tidligere marked 15), har PT imidlertid i tidligere vedtak fastsatt en mer lempelig regulering for nye tilbydere. Dette er stadfestet i vedtak av Samferdselsdepartementet (SD) i forbindelse med klagebehandling av PTs vedtak. Både PT og SD har imidlertid lagt til grunn at asymmetrien som følger av slik regulering skal være begrenset i tid. PT legger opp til at perioden med

¹ Mundio Mobiles MVNO-avtalen med Telenor ble avsluttet i desember 2009. PT er ikke kjent med at selskapet har inngått ny tilgangsavtale. Etter PTs oppfatning vil vurderingene som er gjort i analysen i tilknytning til Mundio Mobile fremdeles være relevante dersom selskapet inngår ny tilgangsavtale og tilbyr terminering av tale i eget mobilnett innenfor et rimelig tidsintervall. PT finner derfor grunnlag for å varsle utpeking av Mundio Mobile som tilbyder med sterk markedsstilling og pålegg om særskilte forpliktelser. PT anser at vurderingene gjort i varselet vil være relevant også overfor annet selskap som må anses å være en videreføring av Mundio Mobile.

asymmetriske termineringspriser for de aktuelle tilbyderne opphører i den kommende reguleringsperioden.

På denne bakgrunn varsler PT pristaksregulering som angitt i tabellen nedenfor.

	Gjeldende pris ved utgangen av 2010	1. januar 2011 - 30. juni 2011	1. juli 2011 - 31. desember 2011	1. januar 2012 - 30. juni 2012	1. juli 2012 - 31. desember 2012	1. januar 2013 - 31. desember 2013
Telenor	0,50	0,30	0,30	0,30	0,25	0,17
NetCom	0,50	0,30	0,30	0,30	0,25	0,17
Tele2	0,90	0,50	0,40	0,30	0,25	0,17
Network Norway	0,90	0,70	0,50	0,40	0,25	0,17
TDC	0,75	0,50	0,40	0,30	0,25	0,17
Ventelo	0,75	0,50	0,40	0,30	0,25	0,17
Mundio Mobile	0,75	0,50	0,40	0,30	0,25	0,17

Tabell 1: Maksimalpriser per minutt for terminering i perioden 1. januar 2011 til 31. desember 2013. Alle priser i NOK (eks. mva).

1 Innledning og bakgrunn

1. Lov av 4. juli 2003 nr. 83 om elektronisk kommunikasjon (ekomloven) § 3-2 pålegger Post- og teletilsynet (PT) å definere relevante produkt- og tjenestemarkeder og geografiske markeder i henhold til EFTA Surveillance Authoritys (ESA) anbefaling om relevante markeder (Anbefalingen)². Tilsynet skal analysere markedene og eventuelt identifisere tilbydere med sterk markedsstilling. Dersom én tilbyder utpekes med sterk markedsstilling, skal han pålegges minst én av de særskilte forpliktelsene i ekomloven kapittel 4. Særskilte forpliktelser ilegges etter en konkret vurdering av potensielle konkurranseproblemer i det relevante markedet og den aktuelle tilbydernes posisjon i dette markedet.
2. PT har tidligere foretatt tre analyser av markedene for terminering av tale i individuelle offentlige mobilkommunikasjonsnett (heretter kalt terminering av tale i mobilnett eller marked 7, tilsvarende tidligere marked 16³) datert henholdsvis 19. september 2005, 8. mai 2007 og 17. november 2008.
3. Telenor ASA (Telenor), NetCom as (NetCom), MTU Networks AS⁴ (senere MTU Gruppen AS, MTU), Tele2 Norge AS (Tele2) og TDC Song AS (nå TDC AS, TDC) ble utpekt som tilbydere med sterk markedsstilling og pålagt særskilte forpliktelser i PTs vedtak 8. mai 2007.
4. I PTs vedtak 17. november 2008 ble Network Norway AS (Network Norway), Ventelo AS (Ventelo) og Barablu Mobile Norway Ltd⁵ utpekt som tilbydere med sterk markedsstilling og pålagt særskilte forpliktelser.
5. PT har gjennomført ny analyse av samtlige markeder for terminering av tale i mobilnett (vedlegg). I analysen konkluderer PT med at både Telenor, NetCom, Network Norway, Tele2, Ventelo, TDC og Mundio Mobile har sterk markedsstilling i sine respektive termineringsmarkeder.

1.1 Regulatorisk utgangspunkt for regulering og valg av virkemidler

6. Det regulatoriske rammeverket for elektronisk kommunikasjon bygger på fem direktiver vedtatt av Den Europeiske Union (EU)⁶. Direktivene er implementert i norsk rett gjennom

² EFTA Surveillance Authority Recommendation of 5 November 2008 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with the Act referred to at point 5cl of Annex XI to the EEA Agreement (Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services), as adopted by Protocol 1 thereto and by the sectoral adaptations contained in Annex XI to that Agreement.

³ ESAs nye Anbefaling om relevante trådte i kraft 5. november 2008. Denne erstatter Anbefalingen fra 2004 som identifiserte 18 markeder for ex-ante regulering. Den nye anbefalingen reduserer antall markeder til 7 i tråd med tilsvarende anbefaling fra EU Kommisjonen. Dette innebærer at markedet for terminering av tale i individuelle offentlige mobilnett ikke lenger er marked 16, men marked 7. Definisjonen av markedet er uendret.

⁴ MTU gruppen begjærte seg konkurs ved utgangen av november 2007.

⁵ Selskapet har i ettertid skiftet navn til Mundio Mobile Norway Ltd.

⁶ Directive 2002/21/EC on a common regulatory framework for electronic communications networks and services (Framework Directive); Directive 2002/20/EC on the authorisation of electronic communications networks and services (Authorisation Directive); Directive 2002/19/EC on access to, and interconnection of, electronic communications networks and associated facilities (Access Directive); Directive 2002/22/EC on

ekomloven og tilhørende forskrifter, herunder forskrift 16. februar 2004 om elektronisk kommunikasjonsnett og elektronisk kommunikasjonstjeneste (ekomforskriften).

7. I henhold til dette regelverket fastsettes forpliktelsene for tilbydere med sterk markedsstilling individuelt etter konkrete vurderinger på bakgrunn av markedsanalyse og med en begrenset fremadskuende tidshorisont⁷.

8. Det følger av ekomloven § 3-4 første ledd at tilbyder som har sterk markedsstilling skal pålegges én eller flere særskilte plikter som følger av §§ 4-1, 4-4, 4-5, 4-6, 4-7, 4-8 og 4-9. Relevante forpliktelser for markedene for terminering av tale i mobilnett er:

- Tilgangsforskrifter, jf. ekomloven §§ 4-1, 4-2, 4-4 og 4-5.
- Krav om ikke-diskriminering, jf. ekomloven § 4-7.
- Krav om standardtilbud, jf. ekomloven § 4-6.
- Krav om transparens, jf. ekomloven §§ 4-6 og 4-8.
- Prisregulering og krav om kostnadsregnskap, jf. ekomloven § 4-9.
- Krav om regnskapsmessig skille, jf. ekomloven § 4-8.

9. I medhold av ekomloven § 3-4 andre ledd kan det i særlige tilfeller pålegges plikter utover det som følger av disse bestemmelsene. I slike tilfeller skal konsultasjonsprosedyren i ekomloven § 9-3 følges.

10. Ved valget av særskilte forpliktelser har PT tatt hensyn til de vurderinger som det er redegjort for i PTs reviderte virkemiddeldokument 12. juni 2009⁸. Dette dokumentet bygger på "Revised ERG Common Position on the Approach to remedies in the ECNS regulatory framework", utformet av European Regulators Group for electronic communications networks and services (ERG)⁹. Retningslinjene og prinsippene som er nedfelt i ERGs virkemiddeldokument skal stimulere til utviklingen av det indre markedet for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, samt tilrettelegge for en enhetlig og konsistent praktisering av regelverket i de ulike medlemsland.

11. PT har i sitt virkemiddeldokument redegjort for hvilke prinsipper som generelt vil være styrende for tilsynets valg av virkemidler:

Prinsipp 1 Det skal utformes begrunnede vedtak i samsvar med tilsynsmyndighetenes forpliktelser etter direktivene.

Prinsipp 2 Forbrukeres interesser skal ivaretas når duplisering av infrastruktur ikke antas å være mulig.

Prinsipp 3 I markeder der PT vurderer det som sannsynlig at duplisering av infrastruktur vil kunne oppnås over tid, vil PT sørge for at virkemiddelbruken støtter opp under overgangen frem mot et marked med bærekraftig konkurranse.

Prinsipp 4 Forpliktelser skal utformes slik at de gir incentiver til etterlevelse.

universal service and users' rights relating to electronic communications networks and services (Universal Service Directive); Directive 2002/58/EC concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications).

⁷ Se nærmere om tidshorisont i ESAs retningslinjer for markedsanalyser og bedømming av sterk markedsstilling, punkt 20.

⁸ Dokumentet er publisert på PTs nettsted www.npt.no under menyvalget "Markedsregulering (SMP)".

⁹ Dokumentet ble revidert i mai 2006 og er publisert på ERGs nettsted: <http://www.erg.eu.int/>.

12. I samsvar med alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper og EF-rettens forholdsmessighetsprinsipp, skal eventuelle forpliktelser PT pålegger tilbydere med sterk markedsstilling være egnet til, og ikke gå lenger enn det som er nødvendig for, å fremme ekomlovens formål. De grunnleggende hensyn i ekomloven er nedfelt i § 1-1, som lyder:

”Lovens formål er å sikre brukerne i hele landet gode, rimelige og fremtidsrettede elektroniske kommunikasjonstjenester, gjennom effektiv bruk av samfunnets ressurser ved å legge til rette for bærekraftig konkurranse, samt stimulere til næringsutvikling og innovasjon.”

13. I tillegg til § 1-1 er det oppstilt en særskilt formålsparagraf i § 3-4 tredje ledd. Bestemmelsen stiller krav til bruk av særskilte forpliktelser:

14. ”Plikter etter første og annet ledd som pålegges i det enkelte tilfelle skal være egnet til å fremme bærekraftig konkurranse, samt legge forholdene til rette for nasjonal og internasjonal utvikling i markedet. Myndigheten kan endre pålagte plikter.”

1.2 Dokumentets struktur

15. Dette varselet om vedtak består av et hoveddokument med bakgrunn og begrunnelse for de varslede forpliktelsene, samt ett vedlegg. Vedlegget inneholder analysen av markedene for terminering av tale i mobilnett.

16. I tillegg til dette varselet om vedtak og vedlagt markedsanalyse vil de ulike versjonene av LRIC-modellen versjon 6 samt prinsippnotatet¹⁰ og modelldokumentasjonen¹¹ som ble oversendt operatørene 2. desember 2009 være gjenstand for denne høringen.

17. I kapittel 1 gis en kort oversikt over det regulatoriske rammeverket for valg av virkemidler, I kapittel 2 i hoveddokumentet utpekes tilbydere med sterk markedsstilling på bakgrunn av markedsanalysen i vedlegget, mens kapittel 3 gir en oversikt over gjeldende særskilte forpliktelser knyttet til terminering i mobilnett. Kapittel 4 gir en beskrivelse og oversikt over potensielle konkurranseproblemer i de relevante markedene for terminering av tale i mobilnett. I kapittel 5 omtales enkelte generelle forhold omkring valg av virkemidler, herunder muligheten for fremvekst av bærekraftig konkurranse innenfor de relevante markedene og kravet til at virkemiddelbruken skal være forholdsmessig. Kapittel 6 er det mest omfattende kapittelet i dokumentet. På bakgrunn av de forutgående kapitlene og markedsanalysen i vedlegget, gjør PT her rede for valget av særskilte forpliktelser. Basert på vurderingene i kapittel 6 er påleggene om særskilte forpliktelser formulert i kapittel 7. Forhold til gjeldende forpliktelser i fremkommer i kapittel 8.

2 Utpeking av tilbydere med sterk markedsstilling

18. På bakgrunn av analysen av markedene for terminering av tale i mobilnett, utpeker PT med hjemmel i ekomloven § 3-3 følgende selskap som tilbydere med sterk markedsstilling i de følgende respektive markedene:

- Telenor ASA: terminering av tale i Telenor ASAs mobilnett.
- NetCom as: terminering av tale i NetCom AS' mobilnett.

¹⁰ Conceptual approach for the upgraded incremental cost modell for wholesale mobile voice call termination, 1. December 2009

¹¹ NPT's mobile cost modell version 6 - Model documentation, 1. December 2009

- Network Norway AS: terminering av tale i Network Norway AS' mobilnett.
- Tele2 Norge AS: terminering av tale i Tele2 Norge AS' mobilnett.
- Ventelo AS: terminering av tale i Ventelo AS' mobilnett.
- TDC AS: terminering av tale i TDC AS' mobilnett.
- Mundio Mobile Norway Ltd: terminering av tale i Mundio Mobile Norway Ltds mobilnett.

19. For den nærmere begrunnelsen viser PT til analysene i vedlegget.

20. Mundio Mobiles MVNO-avtalen med Telenor ble avsluttet i desember 2009. PT er ikke kjent med at selskapet har inngått ny tilgangsavtale. Etter PTs oppfatning vil vurderingene som er gjort i analysen i tilknytning til Mundio Mobile fremdeles være relevante dersom selskapet inngår ny tilgangsavtale og tilbyr terminering av tale i eget mobilnett innenfor et rimelig tidsintervall. PT finner derfor grunnlag for å varsle utpeking av Mundio Mobile som tilbyder med sterk markedsstilling og pålegg om særskilte forpliktelser. PT anser at vurderingene gjort i varselet vil være relevant også overfor annet selskap som må anses å være en videreføring av Mundio Mobile.

3 Gjeldende særskilte forpliktelser

21. Alle tilbyderne som omfattes av dette varselet er per i dag pålagt særskilte plikter etter ekomloven kapittel 4.

22. I henhold til PTs vedtak 8. mai 2007, PTs vedtak 17. november 2008 og SDs vedtak 19. mai 2009 gjelder følgende særskilte forpliktelser for hhv. Telenor, NetCom, Network Norway, Tele2, TDC, Ventelo og Mundio Mobile:

Telenor:

- Plikt til å etterkomme enhver rimelig anmodning om samtrafikk og til å sluttforhandle slike avtaler uten ugrunnet opphold, jf. ekomloven §§ 4-2 og 4-1.
- Plikt til å ikke diskriminere mellom eksterne tilbydere og til å gi samtrafikk til andre tilbydere på samme eller likeverdige vilkår og til samme eller likeverdige kvalitet som egen virksomhet, jf. ekomloven § 4-7 første og annet ledd.
- Plikt til å utarbeide og offentliggjøre standardavtale for samtrafikk, jf. ekomloven § 4-6. Selskapet skal også sende PT kopi av alle sluttforhandlede avtaler om terminering av tale i mobilnett, jf. ekomloven § 10-3.
- Maksimalpris på 50 øre per minutt¹² fra 1. juli 2009 for terminering av tale i eget nett beregnet ut fra et vektet gjennomsnitt av ulike priselementer, jf. ekomloven § 4-9.

NetCom:

- Plikt til å etterkomme enhver rimelig anmodning om samtrafikk og til å sluttforhandle slike avtaler uten ugrunnet opphold, jf. ekomloven §§ 4-2 og 4-1.
- Plikt til å ikke diskriminere mellom eksterne tilbydere og til å gi samtrafikk til andre tilbydere på samme eller likeverdige vilkår og til samme eller likeverdige kvalitet som egen virksomhet, jf. ekomloven § 4-7 første og annet ledd.

¹² Prisen er justert for inflasjon.

- Plikt til å utarbeide og offentliggjøre standardavtale for samtrafikk, jf. ekomloven § 4-6. Selskapet skal også sende PT kopi av alle sluttforhandlede avtaler om terminering av tale i mobilnett, jf. ekomloven § 10-3.
- Maksimalpris på 50 øre per minutt¹³ fra 1. juli 2009 for terminering av tale i eget nett beregnet ut fra et vektet gjennomsnitt av ulike priselementer, jf. ekomloven § 4-9.

Network Norway:

- Plikt til å etterkomme enhver rimelig anmodning om samtrafikk og til å sluttforhandle slike avtaler uten ugrunnet opphold, jf. ekomloven §§ 4-2 og 4-1.
- Plikt til å ikke diskriminere mellom eksterne tilbydere og til å gi samtrafikk til andre tilbydere på samme eller likeverdige vilkår og til samme eller likeverdige kvalitet som egen virksomhet, jf. ekomloven § 4-7 første og annet ledd.
- Plikt til å offentliggjøre priser for samtrafikk, jf. ekomloven § 4-6. Selskapet skal også sende PT kopi av alle sluttforhandlede avtaler om terminering av tale i mobilnett, jf. ekomloven § 10-3.
- Krav om ”rimelig pris”, jf. ekomloven § 4-9. Kravet innebærer maksimalpris på 1 kr per minutt fra 1. juli 2009 for terminering av tale i eget nett beregnet ut fra et vektet gjennomsnitt av ulike priselementer. Maksimalprisen skal reduseres til 90 øre fra 1. juli 2010.

Tele2:

- Plikt til å etterkomme enhver rimelig anmodning om samtrafikk og til å sluttforhandle slike avtaler uten ugrunnet opphold, jf. ekomloven §§ 4-2 og 4-1.
- Plikt til å ikke diskriminere mellom eksterne tilbydere og til å gi samtrafikk til andre tilbydere på samme eller likeverdige vilkår og til samme eller likeverdige kvalitet som egen virksomhet, jf. ekomloven § 4-7 første og annet ledd.
- Plikt til å utarbeide og offentliggjøre standardavtale for samtrafikk, jf. ekomloven § 4-6. Selskapet skal også sende PT kopi av alle sluttforhandlede avtaler om terminering av tale i mobilnett, jf. ekomloven § 10-3.
- Krav om ”rimelig pris”, jf. ekomloven § 4-9. Kravet innebærer maksimalpris på 1 kr per minutt fra 1. juli 2009 for terminering av tale i eget nett beregnet ut fra et vektet gjennomsnitt av ulike priselementer. Maksimalprisen skal reduseres til 90 øre fra 1. juli 2010.

TDC:

- Plikt til å etterkomme enhver rimelig anmodning om samtrafikk og til å sluttforhandle slike avtaler uten ugrunnet opphold, jf. ekomloven §§ 4-2 og 4-1.
- Plikt til å offentliggjøre priser for samtrafikk, jf. ekomloven § 4-6. Selskapet skal også sende PT kopi av alle sluttforhandlede avtaler om terminering av tale i mobilnett, jf. ekomloven § 10-3.
- Krav om ”rimelig pris”, jf. ekomloven § 4-9. Kravet innebærer maksimalpris på 90 øre per minutt fra 1. juli 2009 for terminering av tale i eget nett beregnet ut fra et vektet gjennomsnitt av ulike priselementer. Maksimalprisen skal reduseres til 75 øre fra 1. juli 2010.

Ventelo:

¹³ Prisen er justert for inflasjon.

- Plikt til å etterkomme enhver rimelig anmodning om samtrafikk og til å sluttforhandle slike avtaler uten ugrunnet opphold, jf. ekomloven §§ 4-2 og 4-1.
- Plikt til å offentliggjøre priser for samtrafikk, jf. ekomloven § 4-6. Selskapet skal også sende PT kopi av alle sluttforhandlede avtaler om terminering av tale i mobilnett, jf. ekomloven § 10-3.
- Krav om ”rimelig pris”, jf. ekomloven § 4-9. Kravet innebærer maksimalpris på 90 øre per minutt fra 1. juli 2009 for terminering av tale i eget nett beregnet ut fra et vektet gjennomsnitt av ulike priselementer. Maksimalprisen skal reduseres til 75 øre fra 1. juli 2010.

Mundio Mobile:

- Plikt til å etterkomme enhver rimelig anmodning om samtrafikk og til å sluttforhandle slike avtaler uten ugrunnet opphold, jf. ekomloven §§ 4-2 og 4-1.
- Plikt til å offentliggjøre priser for samtrafikk, jf. ekomloven § 4-6. Selskapet skal også sende PT kopi av alle sluttforhandlede avtaler om terminering av tale i mobilnett, jf. ekomloven § 10-3.
- Krav om ”rimelig pris”, jf. ekomloven § 4-9. Kravet innebærer maksimalpris på 90 øre per minutt fra 1. juli 2009 for terminering av tale i eget nett beregnet ut fra et vektet gjennomsnitt av ulike priselementer. Maksimalprisen skal reduseres til 75 øre fra 1. juli 2010.

4 Konkurransproblemer

4.1 Generelt om konkurransproblemer

23. En tilbyder med sterk markedsstilling vil kunne utøve atferd som har til formål eller kan ha til virkning, enten å drive konkurrenter ut av markedet, forhindre at potensielle konkurrenter går inn i markedet og/eller å utnytte forbrukere. Slik adferd omtales som konkurransproblemer.

24. I PTs virkemiddeldokument er det gitt en generell beskrivelse av potensielle konkurransproblemer innenfor de relevante markedene. Dokumentet bygger på praktiske erfaringer fra tilsynsmyndighetene i Europa¹⁴ og identifiserer 27 standard konkurransproblemer.

25. Særskilte forpliktelser som pålegges tilbydere som er utpekt til å ha sterk markedsstilling, skal være egnet til å bøte på aktuelle og/eller potensielle konkurransproblemer i det relevante markedet. Pålegg av særskilte forpliktelser er ikke betinget av at misbruk av markedsrett faktisk finner sted. Det er tilstrekkelig at det potensielt kan oppstå konkurranseskadelig adferd under gitte forhold.

26. I dette kapitlet diskuteres konkurransproblemer i tilknytning til markedene for terminering av tale i mobilnett. Vurderingen av konkurransproblemer tar utgangspunkt i en ”modified greenfield approach”, det vil si en forutsetning om at det aktuelle relevante markedet ikke var underlagt ex-ante regulering.

¹⁴ Se Revised ERG Common Position on the Approach to remedies in the ECNS regulatory framework”, utformet av European Regulators Group for electronic communications networks and services (ERG), publisert på ERGs nettsted: <http://www.erg.eu.int/>.

4.2 Samtrafikknektelse

27. En tilbyder vil i de fleste tilfeller ha et insitament til å tilby samtrafikk i form av terminering. Nytteverdien av et nettverk øker med antall brukere det har tilknyttet, hvilket tilsier at mobiloperatørene vil ønske å inngå samtrafikkavtaler med andre tilbydere.
28. Tilbydere med få sluttbrukere vil normalt se seg tjent med å terminere samtaler fra tilbydere med et stort sluttbrukervolum. På denne måten vil flere personer ha mulighet for å kontakte den mindre tilbyderens sluttbrukere, noe som gjør den mindre tilbyderens tjeneste mer attraktiv.
29. For større tilbydere kan det imidlertid være mindre viktig å inngå avtale om samtrafikk med små tilbydere. Det vil i mindre grad forringe kvaliteten på egen mobiltjeneste nevneverdig dersom den større tilbyderens egne sluttbrukere ikke kan anropes av den mindre tilbyderens kunder. En slik samtrafikknektelse vil kunne representere et betydelig konkurranseproblem da det vil vanskeliggjøre, og potensielt gjøre det umulig for den eller de berørte konkurrentene å drive konkurrerende virksomhet. I tillegg vil slik adferd kunne resultere i redusert brukervelferd ved at målsetningen om alle-til-alle-kommunikasjon ikke nås.
30. Ekomloven § 4-2 tredje ledd pålegger tilbyder med sterk markedsstilling å imøtekomme rimelige anmodninger om samtrafikk innenfor de områdene vedkommende har sterk markedsstilling. Bestemmelsen reduserer således konkurranseproblemene knyttet til samtrafikknektelse, da alle tilbydere som omfattes av dette varselet har plikt til å tilby terminering av tale i eget nett.
31. Forpliktelsen til å inngå samtrafikk i ekomloven § 4-2 tredje ledd omfatter imidlertid kun samtrafikk ”*innenfor de områdene vedkommende har sterk markedsstilling*”. Ettersom marked 7 er avgrenset til terminering av tale, vil aktørene kunne ha mulighet og insentiv til å bare motta taletrafikk, ikke SMS og MMS.
32. Plikten etter § 4-2 tredje ledd for tilbydere med sterk markedsstilling i marked 7 er dessuten begrenset til å gjelde avtaler om terminering av tale i eget nett. De aktuelle tilbyderne vil også kunne ha insentiv til å nekte å inngå avtale kjøp av terminering hos andre tilbydere.
33. Samtrafikknektelse i form av å ikke ville kjøpe terminering hos andre, og/eller nekte å motta SMS og MMS, vil derfor potensielt kunne bli brukt til skade for mindre og likeverdige konkurrenter. Dersom færre kan kommunisere med deres nettverk blir tjenesten langt mindre attraktiv for kunden. Slik atferd vil også være i strid med formålet om alle-til-alle-kommunikasjon.
34. Et forhold som er nært beslektet med samtrafikknektelse, er at en tilbyder som ikke har insentiv til å inngå avtale om samtrafikk, vanskeliggjør avtaleinngåelse gjennom å ta i bruk ulike former for uthalelestaktikk. Typisk vil slik praksis kunne tas i bruk hvor det foreligger plikt til å imøtekomme rimelige anmodninger om samtrafikk, men hvor det ikke er bestemt noe om hvor tidseffektive forhandlingene skal være. Trenering kan dermed utgjøre et ikke ubetydelig konkurranseproblem, selv om selve tilgangsforpliktelsen er lovfestet.

4.3 Overprising

35. Overprising er det mest sentrale konkurranseproblemet i de aktuelle temineringsmarkedene. Den anropende parten eller netteieren som samtalen origineres hos, har ikke kontroll over hvilket nett den oppringte sluttbrukeren er tilknyttet. Netteieren som

originerer samtalen har derfor i realiteten ikke annet valg enn å gjennomføre samtalen og deretter betale prisen den andre netteieren krever (CPP-prinsippet¹⁵). Dette skaper en monopolsituasjon for mottakende netteier hvor denne vil kunne kreve overpris eller monopolpris for terminering i sitt nett. Tilbydere med sterk markedsstilling i markedene for terminering av tale i mobilnett har således insentiv og mulighet til å sette termineringspriser som er høyere enn de kunne tatt i et marked med fungerende konkurranse. Insentivet til å sette høye termineringspriser beskrives ytterligere under kapittelet om kryssubsidiering.

36. Telenor og NetCom er underlagt pristak for terminering på 0,50 NOK per minutt. For begge tilbydere er pristaket høyere enn kostnadene for terminering beregnet ved PTs oppdaterte og videreutviklede LRAIC/LRIC-modell, jfr. kapittel 6.

37. Øvrige tilbydere er underlagt krav om rimelig pris, presisert ved pristak. Gjeldende pristak er per i dag 1,00 NOK for Tele2 og Network Norway, mens pristaket for Ventelo, TDC og Mundio Mobile er 0,90 NOK. Ingen av disse tilbyderne har fastsatt sine termineringspriser på et nivå lavere enn pristaket. I et marked med konkurranse ville tilbydere neppe fått solgt sitt produkt dersom det var priset langt over andre etablerte tilbyders tilsvarende produkter. I markedene for terminering av tale er det derimot ingen konkurranse om å tilby terminering i de respektive nettene, og tilbyderne er derfor ikke tvunget til å ta slike hensyn. Det faktum at alle tilbydere som er underlagt krav om rimelig pris, har fastsatt sine priser på pristaksnivået, uavhengig av prisnivået for de største tilbyderne (Telenor og NetCom), viser at tilbyderne har mulighet til å sette priser over det nivå som ville eksistert i et marked med konkurranse. På denne bakgrunn, og av erfaring fra tiden før PT presiserte nivået for rimelig pris, mener PT det er rimelig å anta at termineringsprisene til disse tilbyderne antakelig ville vært enda høyere uten pristaksreguleringen.

38. I markeder hvor termineringsprisene settes vesentlig høyere enn underliggende effektive kostnader, vil prisingen på sikt kunne ha uheldige konsekvenser med hensyn til ressursbruk. Overprising av terminering innebærer at kostnadene skyves over på andre tilbydere og til sist deres sluttkunder. For eksempel vil kunder i fastnett i realiteten subsidiere kunder i mobilnett. Dette kan igjen lede til mindre trafikk fra fastnett til mobilnett enn ønskelig ut fra et samfunnsøkonomisk perspektiv. Høye og asymmetriske priser blant mobiltilbydere kan dessuten lede til differensierte priser for å ringe mellom de ulike mobilnettene. En slik utvikling er etter PTs mening uheldig med tanke på transparens i sluttbrukermarkedet, og innebærer også overføring av ressurser mellom kunde grupper i ulike mobilnett.

39. Overprising fra de etablerte netteierne kan også skape etableringshindringer for nye og små netteiere og MVNOer. Slike tilbydere har gjerne lite kundevolum i en tidlig fase, og hoveddelen av trafikken som origineres i deres nett vil termineres i nettene til de etablerte tilbyderne med langt større markedsandeler. Dersom de etablerte tilbyderne krever termineringspriser som overstiger effektivt nivå, vil terminering kunne bli svært kostbart for mindre aktører som har forholdsvis lite internt trafikk.

40. På denne bakgrunn mener PT at Telenors, NetComs, Tele2s, Network Norways, Ventelos, TDCs og Mundio Mobiles mulighet og insentiv til overprising av terminering mobilnett utgjør et betydelig konkurranseproblem.

4.4 Kryssubsidiering

41. Overprising muliggjør kryssubsidiering ved at merinntekter fra terminering i mobilnett kan brukes til å subsidiere egen virksomhet i markedet for tilgang og originerings i mobilnett

¹⁵ Calling Party Pays prinsippet er nærmere beskrevet i markedsanalysen (vedlegg) kapittel 2.2.1.

(tidligere marked 15) eller øvrige virksomhetsområder. Slike merinntekter kan for eksempel benyttes til å finansiere lave sluttbrukerpriser generelt eller subsidiering av mobiltelefoner.

42. Krysssubsidieringen fører blant annet til konkurransevridning til fordel for tilbyder som får mulighet til å subsidiere egen sluttbrukervirksomhet. Etter PTs mening kan slik krysssubsidiering på kort sikt være nødvendig for å senke etableringsbarrierene for nye tilbydere. Dersom slik praksis blir permanent eller virker over lengre tid, vil det imidlertid ha uheldige konsekvenser. Når enkelte tilbydere krever høye og asymmetriske termineringspriser skyves deres kostnader over på de øvrige tilbyderne som må betale den høye termineringsprisen. Disse økte kostnadene vil igjen kunne føre til at andre tilbydere må øke sine sluttbrukerpriser, og deres sluttbrukere må således subsidiere andre mobiltilbydere. Dette innebærer etter PTs syn en uheldig konkurransevridning.

43. PT mener på denne bakgrunn at vedvarende overprising og krysssubsidiering er uheldig for konkurransen i det totale mobilmarkedet på sikt. Å tillate tilbydere overprising og krysssubsidiering over lengre tid kan også legge til rette for vedvarende ineffektiv produksjon, noe som ikke er ønskelig med hensyn til samfunnsøkonomisk ressursbruk.

4.5 Prisdiskriminering

44. Tilbydere av terminering vil kunne ha insentiv til å gi bedre priser til interne eller enkelte eksterne tilbydere enn andre. For eksempel kan det tenkes at tilbyderne vil gi en mer fordelaktig pris til selskap som inngår i samme konsern eller eventuelle fremtidige partnervirksomheter. På samme måte kan tilbyder som utgjør en større potensiell trussel enn øvrige virksomheter, tenkes å bli avkrevd en høyere pris enn dem som ikke utgjør en like stor trussel.

45. Forskjellsbehandling mellom tilbydere vil kunne resultere i økte kostnader for enkelte tilbydere og kan i ytterste konsekvens lede til utestengelse fra markedet. Prisdiskriminering mellom tilbydere vil derfor være et konkurranseproblem.

4.6 Diskriminering knyttet til andre forhold enn pris

46. En tilbyder med sterk markedsstilling kan ha insentiv til å forskjellsbehandle egen eller tilknyttet virksomhet og andres virksomheter også i tilknytning til andre forhold enn pris. Diskrimineringen kan gjelde både hvilke samtrafikkjenester som tilbys, kvalitet på tekniske grensesnitt, servicenivå, kvalitet på informasjon osv. Det kan også tenkes å foreligge insitament for tilbyderne til å trenere samtrafikkforhandlingene og å stille utilbørlige krav knyttet til samtrafikk (garanti, bundling etc.). PT mener slik forskjellsbehandling kan skape konkurransevridninger, og dette kan utgjøre et konkurranseproblem i de analyserte markedene.

5 Generelt om valg av virkemidler

47. I det følgende gjør PT rede for enkelte forhold av generell karakter knyttet til valg av virkemidler i markedene for terminering av tale i mobilnett.

5.1 Muligheter for duplisering av infrastruktur innenfor markedene for terminering av tale i mobilnett

48. Det følger av redegjørelsen for prinsipp 2 og 3 i PTs virkemiddeldokument at det vil være sentralt for valg av virkemidler hvorvidt duplisering av infrastrukturen i det relevante

markedet anses mulig eller ikke (det vil si om det er sannsynlig eller ikke å få til bærekraftig infrastrukturkonkurransen). Dersom markedet omfattes av prinsipp 2, vil det normalt være nødvendig og legitimt å operere med et strengere sett av regulatoriske forpliktelser.¹⁶

49. Selv om det kan være mulig å oppnå infrastrukturbasert konkurranse i mobilmarkedet i form av flere konkurrerende mobilnett, vil dette likevel ikke avhjelpe de aktuelle konkurranseproblemene i termineringsmarkedene, jfr. kapittel 4 i dette varselet. Det skyldes at det ikke er mulig for andre enn tilbyderen som kontrollerer det fysiske eller virtuelle nettverket å tilby terminering til sluttbrukere i dennes nett. Tilbyderne befinner seg derfor i en monopolsituasjon med absolutte etableringshindringer hva angår å tilby terminering i andres nett. PT mener på denne bakgrunn at markedene for terminering av tale i mobilnett i utgangspunktet skal reguleres etter prinsipp 2. To hensyn vil således være førende for reguleringen. For det første vil tilsynet i størst mulig grad legge til rette for effektiv bruk av den eksisterende infrastrukturen. For det andre vil PT søke å legge til rette for tilstrekkelig fortjeneste i den eksisterende infrastruktur slik at det gis insentiver til nødvendig vedlikehold, oppgradering og nyinvesteringer i nettet.

50. Samtidig vil PT vise til tidligere vedtak i markedene for terminering av tale i mobilnett, herunder tilsynets vedtak fra 8. mai 2007. Det fremgår av dette vedtaket at myndighetene ser virkemiddelbruken i marked 7 i sammenheng med ønsket om å legge til rette for duplisering av infrastruktur og bærekraftig konkurranse i markedet for tilgang og originerings i mobilnett (tidligere marked 15). PT har i varsel om vedtak i marked 15¹⁷ lagt til grunn at de tre kriteriene¹⁸ for forhåndsregulering er fortsatt oppfylt for dette markedet, herunder at markedet ikke tenderer mot effektiv konkurranse, og at det derfor fortsatt er behov for sektorspesifikk ex-ante regulering.

51. For å legge til rette for at nye tilbydere skal kunne få fotfeste i markedet og på sikt bidra til infrastrukturkonkurransen, har PT i tidligere vedtak i termineringsmarkedene lagt til grunn en mer lempelig regulering av termineringspriser for disse tilbyderne. Både PT og Samferdselsdepartementet har imidlertid vært tydelige på at slik regulering kun er aktuelt i en avgrenset oppstartsperiode.

52. PT viderefører i dette varselet om vedtak prinsippet om at reguleringen av markedene for terminering av tale i mobilnett må sees i sammenheng med målet om bærekraftig infrastrukturkonkurransen i markedet for tilgang og originerings i mobilnett. I kapittel 6 diskuterer tilsynet hvordan dette skal hensyntas og samtidig hvordan perioden med asymmetri skal fases ut for tilbydere som ikke lenger kan regnes for å være i en oppstartsfasen.

5.2 Generelt om forholdsmessighet

53. Prinsippet om forholdsmessighet er nærmere omtalt i Ot.prp. nr. 58 (2002-2003) i merknadene til ekomloven § 3-4:

”Forpliktelsene som pålegges skal være forholdsmessige, ikke diskriminerende, bygge på objektive og saklige kriterier og være offentlig tilgjengelige. Med forholdsmessige menes at pålegg om tilgang eller sterk markedsstilling med tilhørende vilkår skal være egnet til å kompensere for manglende bærekraftig konkurranse, og skal bidra til å fremme forbrukerinteresser, og om mulig bidra til nasjonal og internasjonal utvikling. Ulempene

¹⁶ Se nærmere om prinsipp 2 i PTs virkemiddeldokument 12. juni 2009.

¹⁷ PT: Varsel om vedtak om utpeking av tilbyder med sterk markedsstilling og pålegg om særskilte forpliktelser i markedet for tilgang til og samtaleorigineringsnett i offentlige mobilkommunikasjonsnett (tidligere marked 15), 21. oktober 2009.

¹⁸ Tre-kriterie-testen er betegnelsen på den test ESA oppstiller for at relevante markeder for elektronisk kommunikasjon skal være berettiget for ex-ante regulering. (forhåndsregulering).

ved de pålagte virkemidlene skal stå i forhold til det som søkes oppnådd. Dette åpner også for at myndigheten knytter forpliktelsene til enkelte deler av det relevante marked dersom dette er hensiktsmessig.”

54. Prinsippet innebærer at PT ved valg mellom flere alternativer som kan fremme formålet like effektivt, skal velge det minst tyngende alternativet. Innholdet i forholdsmessighetsprinsippet er beskrevet mer detaljert i PTs virkemiddeldokument. Det fremgår der at prinsippet om forholdsmessighet innebærer at tiltak skal være egnet til å realisere det bakenforliggende formålet, ikke skal være mer tyngende enn nødvendig i det enkelte tilfellet, samt at fordelene ved inngrepet skal overstige ulempene.

55. Verken forholdsmessighetsprinsippet eller prinsippet om minimumsregulering kan imidlertid tas til inntekt for at PT ikke skal eller kan ilegge tyngende forpliktelser på tilbydere med sterk markedsstilling. Kjernen i disse prinsippene er at det ikke skal ilegges strengere plikter enn nødvendig. Ileggelse av tyngende forpliktelser som for eksempel prisregulering, vil imidlertid nettopp kunne være forholdsmessig og nødvendig i markeder hvor andre mindre tyngende forpliktelser ikke anses tilstrekkelig til å nå formålet med reguleringen.

6 Redegjørelse for valg av særskilte forpliktelser

6.1 Samtrafikkforpliktelser

6.1.1 Bakgrunn og grunnlag for pålegg om forpliktelser

56. Sluttbrukere forventer å kunne foreta oppringning til andre sluttbrukere uavhengig av hvilket nett de benytter. Å kunne terminere trafikk hos andre tilbydere er derfor avgjørende for mobil- og fastnettilbyderes konkurransevne. Samtrafikk er en forutsetning for at sluttbrukere hos ulike tilbydere skal kunne foreta oppringning til hverandre. Terminering etterspørres således av aktører som ønsker å imøtekomme egne sluttbrukeres etterspørsel etter å kunne samtale med brukere i andre mobilnett.

57. Kapittel 4.2 beskriver konkurranseproblemene samtrafikknektelse og uthalestaktikk. Krav om samtrafikk/tilgangsforsiktelser vil bøte på de identifiserte konkurranseproblemene.

58. Plikt for tilbydere med sterk markedsstilling til å imøtekomme alle rimelige anmodninger om samtrafikk følger av ekomloven § 4-2 tredje ledd. Bestemmelsen lyder:

”Tilbyder skal innenfor de områdene vedkommende har sterk markedsstilling, imøtekomme enhver rimelig anmodning om å inngå eller endre avtale om samtrafikk. I vurderingen av om en anmodning er rimelig skal det foretas en avveining i samsvar med § 4-1 annet ledd. Tilbyder med sterk markedsstilling skal dokumentere og begrunne avslag på anmodning om samtrafikk.”

59. Ettersom samtlige tilbydere som er vurdert i disse markedene har sterk markedsstilling i eget termineringsmarked, følger plikten til å tilby tilgang til terminering av tale i eget nett direkte av loven. Det er således ikke nødvendig å pålegge samtrafikk særskilt. Terminering inngår som et element i samtrafikk. Alle tilbyderne som omfattes av analysen er derfor forpliktet til å imøtekomme rimelige anmodninger om terminering i egne mobilnett.

6.1.2 Pliktens innhold

60. En konkret anmodning om samtrafikk skal etterkommes i den grad anmodningen er rimelig. Det følger av ekomloven § 4-2 tredje ledd annet punktum at rimelighetsvurderingen skal være den samme som etter ekomloven § 4-1 annet ledd. I denne bestemmelsen heter det:

”I vurderingen av om en anmodning er rimelig skal det blant annet foretas en avveining av tilbyders interesse i å disponere egen infrastruktur mot behovet for å gi andre tilgang som er nødvendig for å kunne tilby konkurrerende tjenester. I vurderingen av hva som er nødvendig skal det tas hensyn til om det i lys av markedsutviklingen er teknisk og bedriftsøkonomisk mulig å anlegge eller bruke konkurrerende infrastruktur. I vurderingen av om en anmodning er rimelig skal det i tillegg tas hensyn til:

- 1. tilgjengelig kapasitet*
- 2. tilbyders investeringer i forhold til risikoen investeringene har vært forbundet med*
- 3. bærekraftig konkurranse*
- 4. behov for å ivareta nettets integritet*
- 5. immaterielle rettigheter*
- 6. etablering av felles-europeiske tjenester”*

61. For å fjerne noe av grobunnen for mulige konflikter relatert til forhandlinger om terminering, ga PT i vedtaket 8. mai 2007 uttrykk for en del generelle vurderinger av momentene i rimelighetsvurderingen etter ekomloven § 4-2 tredje ledd, andre punktum, jf. § 4-1 andre ledd. Det ble lagt vekt på at hensynet til å oppnå alle-til-alle-kommunikasjon normalt måtte veie tyngre enn tilbydernes interesse i å disponere sin egen infrastruktur. PT mener drøftelsene i vedtaket fortsatt gir et dekkende bilde av PTs vurdering av momentene som skal inngå i rimelighetsvurderingen. Utover dette viser PT til at rimelighetsvurderingene må foretas i tilknytning til konkrete forhold.

62. Som det fremgår av diskusjonen omkring konkurranseproblemer i kapittel 4.2, kan mobiltilbydere ha insentiv til å nekte å inngå avtale om samtrafikk også for tjenester som ligger utenfor plikten i ekomloven § 4-2 tredje ledd. Tilbydere som omfattes av dette vedtaket utpekes til å ha sterk markedsstilling for terminering av *tale* i eget nett. Plikten etter § 4-2 tredje ledd gjelder derfor ikke mottak av SMS- og MMS-trafikk fra andre tilbydere. Plikten gjelder heller ikke for kjøp av terminering hos andre tilbydere. Slike former for samtrafikknektelser vil kunne ha skadelig virkning på konkurransen i mobilmarkedet og vil kunne være i konflikt med hensynet til alle-til-alle-kommunikasjon.

63. I PTs vedtak 8. mai 2007 og 17. november 2008 ble alle tilbydere av mobilterminering med hjemmel i ekomloven § 4-2 annet ledd pålagt samtrafikkforpliktelser også for SMS og MMS, samt plikt til å imøtekomme rimelige anmodninger om kjøp av terminering av tale hos andre tilbydere. I forbindelse med vurdering av en klage fra Telenor på PTs vedtak om kjøpsplikt for tilbydere av terminering av tale i fastnett, har SD i vedtak 4. desember 2008 kommet til at ekomloven § 4-2 annet ledd ikke gir hjemmel til å gi pålegg om kjøpsplikt for terminering på generelt grunnlag. Pliktene som ble pålagt med hjemmel i § 4-2 annet ledd i PTs vedtak 8. mai 2007 og 17. november 2008 varsles derfor ikke videreført.

64. Ekomloven § 4 -2 annet ledd gir hjemmel til å pålegge samtrafikkforpliktelser i konkrete tilfeller når dette er nødvendig for å sikre alle-til-alle-kommunikasjon. Det følger videre at PT i slike tilfeller kan pålegge plikt til å inngå avtale. Bestemmelsen krever ikke at

tilbyderen som pålegges plikter er utpekt med sterk markedsstilling i markedet pliktene knytter seg til. PT har ikke kjennskap til at det har forekommet samtrafikknektelser knyttet til SMS- og MMS-trafikk, men vil i konkrete tilfeller kunne vurdere bruk av ekomloven § 4-2 annet ledd. Det samme gjelder for eventuelle tilfeller der en mobiltilbyder nekter å kjøpe terminering av tale i andre nett.

65. Uthalelsestaktikk er i kapittel 4 beskrevet som et potensielt konkurranseproblem i de relevante termineringsmarkedene. PT mener hensynet til alle-til-alle-kommunikasjon ikke ville vært tilstrekkelig ivaretatt dersom samtrafikkforpliktelsene ikke var fulgt opp av forpliktelse til å slutføre forhandlinger innen rimelig tid. Det fremgår eksplisitt av aksessdirektivet artikkel 12 nr. 1 annet ledd at tilsynsmyndigheten skal kunne pålegge en aktør slike plikter. PT anser at ekomloven § 4-1 gir hjemmel til å fastsette regler om tidsbruken.

66. Krav for å motvirke uthalelsestaktikk kan utformes på forskjellige måter. PT mener en generell plikt om at avtaler om terminering skal sluttforhandles uten ugrunnet opphold er hensiktsmessig. For å kunne føre kontroll med at plikten etterleves, bør den kombineres med krav om å kunne redegjøre for tidsbruken knyttet til samtrafikkforhandlinger. Slik dokumentasjon bør kunne kreves av tilbyderen som mener trenering har funnet sted. For at plikten til dokumentasjon ikke skal være unødvendig tyngende samt at den som mener seg utsatt for uthalelsestaktikk skal ha insentiv til å reagere rimelig raskt, mener PT dokumentasjonsplikten bør begrenses i tid. Krav om å fremlegge dokumentasjon må derfor fremsettes innen tre måneder etter at de relevante forhandlingene ble avsluttet. Kopi av dokumentasjon av tidsbruk skal i et slikt tilfelle oversendes PT uten ugrunnet opphold.

67. Etersom fungerende samtrafikk er av så stor betydning for konkurransen i sluttbrukermarkedet for mobiltelefoni, og for å sikre alle-til-alle kommunikasjon, mener PT det er nødvendig å pålegge tilbyderne de over nevnte plikter til samtrafikk.

68. PT mener de varslede samtrafikkforpliktelsene er egnet til å kompensere for de identifiserte konkurranseproblemene knyttet til samtrafikk som ikke ivaretas gjennom ekomloven § 4-2 tredje ledd, og således til å realisere målet om bærekraftig konkurranse, jf. ekomloven § 1-1. Samtidig går samtrafikkforpliktelsene, etter PTs syn, ikke lenger enn nødvendig.

69. PT mener den allmenne interesse i at samtrafikkforpliktelsene ilegges overstiger ulempen denne forpliktelsen utgjør for de aktuelle tilbyderne. PT kan videre ikke se at det finnes mindre inngripende virkemidler som i tilstrekkelig grad kan motvirke de identifiserte konkurranseproblemene.

Konklusjon

70. Etersom alle tilbydere som omfattes av analysen er utpekt som tilbydere med sterk markedsstilling i markedet for terminering av tale i mobilnett, har tilbyderne plikt til å imøtekomme enhver rimelig anmodning om samtrafikk, jf. ekomloven § 4-2 tredje ledd. Med hjemmel i ekomloven § 4-1 pålegges selskapene å slutføre forhandlinger om å inngå eller endre avtale om terminering i sitt mobilnett uten ugrunnet opphold. Tilbyderne plikter på forespørsel fra den anmodende part å dokumentere overfor denne tidsbruken i forbindelse med de relevante avtaleforhandlingene. PT skal motta kopi av den aktuelle dokumentasjonen. Dokumentasjonsplikten gjelder likevel ikke dersom forespørselen ble fremsatt senere enn tre måneder etter at de relevante forhandlingene ble avsluttet.

71. Dersom tilgang nektes, skal den som har anmodet om tilgang få et dokumentert og begrunnet avslag på anmodningen, jf. ekomloven § 4-2 tredje ledd siste punktum. Begrunnelsen må inneholde alle opplysninger som er nødvendige for å vurdere grunnlaget for

avslaget, slik som for eksempel årsaken til at tilgang nektes, med nødvendig teknisk dokumentasjon.

6.2 Ikke-diskriminering

72. PT har i kapittel 4.5 identifisert diskriminering mellom ulike interne og/eller eksterne tilbydere med hensyn til pris eller øvrige forhold som potensielle konkurranseproblemer i det relevante markedet. Det samme gjelder forskjeller i termineringspris for henholdsvis nettinterne og netteksterne anrop.

73. Ekomloven § 4-7 gir hjemmel til å pålegge krav om ikke-diskriminering. Bestemmelsens første og andre ledd lyder:

“Myndigheten kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å tilby samtrafikk og tilgang til eksterne tilbydere på ikke-diskriminerende vilkår.

Myndigheten kan pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å tilby samtrafikk og tilgang til andre tilbydere på samme eller likeverdige vilkår og til samme eller likeverdige kvalitet som det tilbys egen virksomhet, datterselskaper eller partnervirksomheter.“

74. Krav om ikke-diskriminering kan pålegges i to sammenhenger. Etter første ledd kan myndigheten pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å ikke-diskriminere mellom eksterne tilbydere. Bestemmelsens annet ledd hjemler myndighetenes adgang til å pålegge tilbyder med sterk markedsstilling å tilby samme eller likeverdige kvalitet og vilkår til konkurrerende tilbydere som til egen eller tilknyttede virksomheter.

75. Krav om ikke-diskriminering vil kunne redusere muligheten til å utvise ekskluderende adferd og dermed hindre overføring av markedsrett fra grossist- til sluttbrukermarkedet. Med ekskluderende adferd siktes det til adferd som har til formål eller virkning å forhindre tilgang og/eller å stenge ute konkurrenter fra markedet gjennom å operere med priser og/eller tilgangsvilkår som favoriserer egen virksomhet. Metoder for å øke konkurrentenes kostnader for derigjennom å redusere etterspørselen etter konkurrentenes produkter, kan være eksempler på slik atferd.

76. Prisdiskriminering vil til en viss grad kunne avhjelpest gjennom prisforpliktelser. Regulerte maksimalpriser vil sikre at tilbyderen ikke kan avkreve høyere priser for terminering i eget nett enn den regulerte prisen. Det vil likevel være mulighet for prisdiskriminering ved at en eller flere tilbydere gis lavere priser enn den regulerte.

77. Når det gjelder eventuelle forskjeller i termineringspris mellom nettinterne og netteksterne anrop, mener PT det vil være lite hensiktsmessig å kreve at prisen for terminering av netteksterne anrop skal være lik den implisitte interne prisen for terminering av nettinterne anrop. Forutsetningene for slik diskriminering vil dessuten svekkes når prisene for netteksterne anrop reduseres. PT mener på denne bakgrunn det mest hensiktsmessige og effektive virkemiddelet for å bøte på dette konkurranseproblemet, er å regulere den netteksterne prisen direkte. I den videre behandlingen av diskriminerende atferd drøftes ikke eventuelle forskjeller i termineringspris for henholdsvis nettinterne og netteksterne anrop.

78. Etter PTs mening er krav om ikke-diskriminering, jf. ekomloven § 4-7, det eneste av de tilgjengelige virkemidlene som effektivt adresserer diskriminering knyttet til andre forhold enn pris.

79. Hovedpoenget med et krav om ikke-diskriminering er at likeartede situasjoner skal behandles likt med hensyn til priser, informasjon og øvrige vilkår, uavhengig av hvilken

virksomhet det gjelder. Eventuelle forskjeller i vilkårene skal således være basert på objektive kriterier.

80. PT vurderer nedenfor hvorvidt tilbyderne som omfattes av dette varselet bør pålegges krav om ikke-diskriminering, og hva et eventuelt krav om ikke-diskriminering bør rette seg mot.

6.2.1 Telenor, NetCom, Network Norway og Tele2

81. Telenor, NetCom og Tele2 ble pålagt krav om ikke-diskriminering i PTs vedtak 8. mai 2007. Tilsvarende krav ble pålagt Network Norway i vedtak 17. november 2008.

82. På bakgrunn av kundevolum vil andre tilbydere i praksis være tvunget til å kjøpe termineringstjenester fra Telenor, NetCom, Tele2 og Network Norway for å kunne tilby en konkurransedyktig tjeneste. Dersom noen av disse favoriserer enkelte kjøpere av terminering, vil det derfor kunne oppstå situasjoner hvor konkurransen vris. Som nevnt tidligere vil prisreguleringen som varsles i kapittel 6.4 til en viss grad avhjelpe konkurranseproblemene knyttet til prisdiskriminering. Tilbydere vil likevel kunne ha insentiv til å gi mer fordelaktig pris og vilkår for øvrig til selskap som inngår i samme konsern eller til eventuelle fremtidige partnervirksomheter. Slik forskjellsbehandling adresseres ikke gjennom prisreguleringen. PT mener dessuten diskriminering knyttet til andre vilkår enn pris aktualiseres av at prisdiskriminering til en viss grad forhindres av de varslede prisforpliktelsene.

83. Telenor, NetCom, Network Norway og Tele2 står for betydelige andeler av den totale mobilterminerte trafikken, ref. markedsanalysen figur 1. Diskriminerende atferd fra disse vil således kunne ha en merkbar negativ innvirkning på markedene for elektronisk kommunikasjon totalt sett. Ved å pålegge krav om ikke-diskriminering, reduseres mulighetene til å forskjellsbehandle virksomheter uten at objektive grunner tilsier dette.

84. For å være tilstrekkelig effektivt, mener PT et krav om ikke-diskriminering i tilknytning til pris og øvrige forhold må gjelde både mellom eksterne virksomheter (ekomloven § 4-7 første ledd) og mellom egne og eksterne virksomheter (ekomloven § 4-7 annet ledd). Dette gjelder likevel ikke eventuelle forskjeller i termineringspris for henholdsvis nettinterne og netteksterne anrop, jf. hva som er sagt om dette ovenfor.

85. Krav om ikke-diskriminering innebærer en videreføring av eksisterende plikter for Telenor, NetCom, Network Norway og Tele2. Etter PTs oppfatning er et slikt krav ikke uforholdsmessig. Virkemiddelet kan bli oppfattet som en beste-vilkårs-lære ved at gunstigere vilkår som oppnås av en tilbyder også vil måtte reflekteres i vilkårene til andre tilbydere. Ulempene ved en slik innskrenkning i tilbydernes handlingsrom er etter PTs oppfatning likevel mindre enn fordelene for konkurransen. PT kan videre ikke se at andre virkemidler i tilstrekkelig grad vil kunne bøte på de aktuelle konkurranseproblemene.

86. Diskriminerende vilkår kan innebære misbruk av dominerende stilling etter konkurranseloven § 11. For at diskriminerende vilkår skal rammes av bestemmelsen, må konkurransemyndighetene utpeke den aktuelle tilbyderen som dominerende i det relevante markedet. Videre må det påvises at diskrimineringen har, eller er egnet til å frembringe, konkurranseskadelige virkninger, noe som vil gi aktørene mindre grad av forutberegnlighet. Etter PTs oppfatning vil bestemmelsens implisitte forbud mot ikke-diskriminering ikke tilstrekkelig beskyttelse mot slik atferd. Sektorspesifikke ex ante-forpliktelser vil dessuten i større grad åpne for hyppige og raske inngrep.

Konklusjon

87. Med hjemmel i ekomloven § 4-7 første og andre ledd varsler PT krav om ikke-diskriminering i tilknytning til terminering i mobilnettene til Telenor, NetCom, Tele2 og Network Norway. For å være tilstrekkelig effektivt, mener PT at kravet om ikke-diskriminering må gjelde både mellom eksterne virksomheter (ekomloven § 4-7 første ledd) og mellom egne og eksterne virksomheter (ekomloven § 4-7 annet ledd). Plikten til å ikke diskriminere gjelder likevel ikke for eventuelle forskjeller i termineringspris for henholdsvis nettinterne og netteksterne anrop.

6.2.2 TDC, Ventelo og Mundio Mobile

88. TDC, Ventelo og Mundio Mobile er per i dag ikke underlagt krav om ikke-diskriminering. I likhet med Telenor, NetCom, Network Norway og Tele2 vil disse tilbyderne også kunne ha insentiv til å gi mer fordelaktige priser og vilkår til utvalgte aktører. TDC, Ventelo og Mundio Mobile har imidlertid vesentlig mindre volum hva gjelder terminering av samtaler enn de øvrige tilbyderne. De negative konsekvensene av eventuell diskriminerende atferd fra disse, som konkurransevridning, vil derfor være av mer begrenset omfang.

89. PT har heller ikke mottatt klager knyttet til at disse tilbyderne frem til nå ikke har vært pålagt krav om ikke-diskriminering. Deres muligheter til diskriminering på pris vil også reduseres i etter hvert som asymmetriske termineringspriser fases ut. PT ser det på denne bakgrunn ikke som nødvendig eller forholdsmessig å innskrenke deres handlingsrom ved å innføre et slikt krav.

Konklusjon

90. PT anser at det ikke vil være nødvendig eller forholdsmessig å pålegge TDC, Ventelo og Mundio Mobile krav om ikke-diskriminering.

6.3 Standardtilavtale og offentliggjøring

91. I medhold av ekomloven § 4-6 kan tilbyder med sterk markedsstilling pålegges særskilte forpliktelser om offentliggjøring av spesifisert informasjon samt utarbeidelse og offentliggjøring av standardtilbud for elektronisk kommunikasjonsnett og -tjeneste (standardtilbud). Slike forpliktelser omtales ofte som transparensforpliktelser. Transparens er i seg selv sjelden tilstrekkelig til å bøte på konkurranseproblemer, men kan derimot gjøre andre virkemidler mer effektive.¹⁹ For tilgangsspørsmål vil det for eksempel kunne bidra til å forenkle og effektivisere forhandlingene dersom sentrale vilkår for tilknytning følger av en standardavtale som er offentlig tilgjengelig. Krav om transparens vil også gjøre det lettere for andre tilbydere og PT å kontrollere at forpliktelser om ikke-diskriminering overholdes.

92. PT varsler at samtlige aktører vil bli underlagt tilgangsfpliktelser, se kapittel 6.1. Dette gjør det aktuelt å vurdere krav om transparens for å effektivisere kravet om å imøtekomme rimelige anmodninger om terminering. PT varsler også at Telenor, NetCom, Network Norway og Tele2 vil bli pålagt krav om ikke-diskriminering. Et krav om transparens vil kunne effektivisere også dette kravet og motvirke forsøk på diskriminerende adferd ytterligere.

93. En mulig negativ side ved transparens er at lett tilgjengelig informasjon om priser vil kunne legge forholdene til rette for stilltiende prissamarbeid. Dersom konkurrenter tilpasser

¹⁹ Se mer om sammenhengen mellom transparensforpliktelser og øvrige forpliktelser i ERGs virkemiddeldokument side 42 følgende.

sine priser til hverandre istedenfor å fastsette dem på fritt grunnlag, vil det være skadelig for konkurransen. PT kan imidlertid ikke se at denne problemstillingen er særlig aktuell i tilknytning til de aktuelle termineringsmarkedene. For det første består markedet av få aktører hvor termineringsprisene allerede er transparente. Gjennom samtrafikkavtaler vil partene få kunnskap om den andre partens termineringspriser fordi tilbyderne er avhengig av slik informasjon for å kunne fakturere hverandre. Dessuten begrenses muligheten for stilltiende prissamarbeid ved at PT vil pålegge alle tilbydere pristaksregulering, jf. kapittel 6.4. PT mener derfor at potensielle skadevirkninger av krav om transparens vil være svært begrenset.

6.3.1 Telenor og NetCom

94. Krav om standardavtale for samtrafikk med konkrete krav til innhold vil kunne effektivisere forpliktelser om tilgang ved at viktige detaljer allerede er fastlagt før forhandlingene starter og således bidrar til å skape forutsigbarhet for begge parter. Videre vil konkrete krav til innhold legge til rette for overholdelse av ikke-diskrimineringskravet og gjøre det enklere å kontrollere om kravet overholdes.

95. Både Telenor, NetCom og Tele2 ble i PTs vedtak 8. mai 2007 pålagt å utarbeide standardavtale om samtrafikk med selskapets mobilnett. Øvrige tilbydere har i praksis lagt Telenors og NetComs standardavtale til grunn i samtrafikkforhandlinger.

96. PT mener at hensynet til å effektivisere samtrafikkforhandlinger og krav om ikke-diskriminering taler for at både Telenor og NetCom fortsatt bør pålegges krav om transparens i form av standardavtale.

97. Standardavtalen bør etter PTs mening inneholde relativt detaljerte bestemmelser om forhold av betydning for tilbydere som ønsker å forhandle om samtrafikk. PT varsler på denne bakgrunn at avtalen skal inneholde alle opplysninger som er viktige for tjenesten som tilbys, herunder opplysninger om:

- tilbudt samtrafikkjeneste,
- generelle avtalevilkår,
- termineringspriser,
- priselementer og hvilke tjenester de enkelte priselementene dekker,
- eventuelle rabatter og rabattkriterier,
- prisberegningmåter for eventuelle tilbud uten fast pris,
- geografisk leveringsområde,
- eventuelle betydelige kapasitetsbegrensninger for levering,
- egenskaper av teknisk og fysisk natur herunder grensesnitt som brukes ved nettermineringspunktene, samt hvilke standarder som er nyttet,
- samtrafikkpunkter,
- avtalt kvalitetsnivå, og
- bestemmelser om rimelig kompensasjon ved manglende overholdelse av avtalt kvalitetsnivå.

98. PT vil spesielt fremheve betydningen av å stille krav om rimelig kompensasjon ved manglende overholdelse av avtalt kvalitetsnivå, jf. ekomloven § 4-6 første ledd nr. 5. En slik forpliktelse må antas å redusere insentiver til forskjellsbehandling hva angår kvaliteten på termineringsproduktet. Slik plikt vil dessuten være i samsvar med prinsipp 4 i PTs virkemiddeldokument og er en videreføring av tilsvarende forpliktelse i PTs vedtak 8. mai 2007.

99. For at PT skal ha mulighet til effektivt å føre tilsyn med endringer i avtalevilkårene, for dermed å kunne reagere raskere ved behov, er det hensiktsmessig at Telenor og NetCom pålegges å oversende samtlige avtaler knyttet til terminering av tale i mobilnett til PT. Ved endringer skal det klart fremgå hvor i avtalen endringene er foretatt og hva de består i.

100. Endringer i en tilbyders termineringsprodukt vil kunne ha betydning for konkurransesituasjonen til andre tilbydere. For Telenor og NetCom er det riktignok begrensede muligheter til å endre priser på termineringsproduktet til ugunst for andre tilbydere ettersom de nevnte tilbyderne både er underlagt pristaksregulering og krav om ikke-diskriminering. Tilbyderne vil likevel ha mulighet til å fastsette minuttpris og eventuelt oppstartspris innenfor pristaket slik de ønsker, gitt at en samtale med gjennomsnittlig lengde ikke overstiger pristaket. Av hensyn til at tilbydere som kjøper termineringstjenester fra Telenor og NetCom skal ha tilstrekkelig tid til å ta høyde for endringer knyttet til disse tilbydernes termineringsprodukt i sine egne vilkår, mener PT det fremdeles er nødvendig å pålegge en utvidelse av den generelle varslingsplikten på én måned som er nedfelt i ekomloven § 2-4 annet ledd. PT mener derfor at Telenor og NetCom med hjemmel i ekomloven § 4-6 første, jf. fjerde ledd må pålegges å gi varsel til andre tilbydere om eventuelle prisøkninger og andre endringer i eksisterende tilbud, senest to måneder før endringen gjennomføres. Uten slik utvidet varslingsplikt vil ikke andre tilbydere ha tilstrekkelig tid til å ta høyde for endringene i sine egne sluttbrukeravtaler.

101. PT mener at de varslede kravene til transparens er forholdsmessige. For Telenor og NetCom er forpliktelsene i sin helhet en videreføring av forpliktelsene i PTs vedtak 8. mai 2007. Arbeidet med å utarbeide og offentliggjøre standardavtale er allerede gjort. Det vil imidlertid være noen administrasjonskostnader i forbindelse med å holde avtalene oppdatert. Disse vurderes å være forholdsvis begrenset, slik at fordelene for konkurransen klart overstiger ulempene kravet måtte medføre for de nevnte tilbyderne.

102. PT mener konkurranselovens bestemmelser ikke vil være tilstrekkelig til å ivareta hensynene påpekt ovenfor som taler for transparensforpliktelser. Den viktigste årsaken til dette er at konkurranseloven ikke i samme grad vil kunne ivareta behovet for forutberegnelighet. Når det gjelder forpliktelser om transparens, er hensikten blant annet å legge til rette for at forhandlinger om samtrafikk kan skje mest mulig effektivt. PT mener at det i denne sammenheng er avgjørende at forpliktelsene kan pålegges i forkant av eventuelle forhandlinger. Ettersom konkurransereguleringen legger til grunn at dominerende aktør må ha utnyttet sin posisjon til skade for konkurransen før myndighetene kan gripe inn, mener PT dette regelverket er mindre egnet til å ivareta hensynet bak transparensforpliktelser enn ex-ante regulering.

Konklusjon

103. PT vil med hjemmel i ekomloven § 4-6 tredje og fjerde ledd pålegge Telenor og NetCom å utarbeide og offentliggjøre standardavtale for samtrafikk i sitt mobilnett som angitt over.

104. Publisering av standardtilbudet på tilbydernes nettsted anses som en tilfredsstillende metode for offentliggjøring. Standardavtalen skal være tilstrekkelig oppdelt i enkeltelementer med tilhørende vilkår basert på behov i markedet slik at den annen part ikke tvinges til å akseptere tjenester, funksjoner eller ytelser som det ikke er anmodet om, jf. ekomloven § 4-6 annet ledd. Avtalen skal holdes løpende oppdatert og skal inneholde alle opplysninger som er viktige for tjenester som tilbys.

105. PT vil med hjemmel i ekomloven § 4-6 første, jf. fjerde ledd, pålegge Telenor og NetCom å gi forhåndsvarsel til andre tilbydere om eventuelle endringer i eksisterende tilbud senest to måneder før endringene gjennomføres.

106. PT vil med hjemmel i ekomloven § 10-3 pålegge Telenor og NetCom å sende kopi av samtlige avtaler om terminering i mobilnett til PT. Kopi av sluttforhandlede individuelle avtaler basert på standardavtale skal sendes i undertegnet stand. Oversendelse til PT skal skje uten ugrunnet opphold og senest to uker etter signering. Tilbyderne skal videre underrette tilsynet om endringer i avtalene. Av informasjonen skal det fremgå klart hvor i avtalen endringene er foretatt og hva disse består i. PT skal informeres om endringer senest to måneder før de gjennomføres.

6.3.2 Tele2, Network Norway, TDC, Ventelo og Mundio Mobile

107. Tele2 ble pålagt å utarbeide og offentliggjøre standardavtale for samtrafikk i PTs vedtak 8. mai 2007. Network Norway, TDC, Ventelo og Mundio Mobile ble derimot ikke pålagt tilsvarende krav i vedtakene 8. mai 2007 og 17. november 2008. Tilsynet mente et slikt pålegg ville være unødvendig ettersom disse aktørene i praksis har lagt Telenors, NetComs og Tele2s standardavtaler til grunn i samtrafikkforhandlingene. Ettersom samtrafikkavtaler mellom de nevnte tilbyderne per i dag er fremforhandlet og i liten grad endres, synes det ikke å være særlig behov for at disse tilbyderne skal utarbeide og offentliggjøre egne fullstendige standardavtaler. For Network Norway, TDC, Ventelo og Mundio Mobile vil det etter PTs syn være tilstrekkelig at priser for terminering offentliggjøres. PT mener et slikt krav også vil være tilstrekkelig for Tele2.

108. For at tilsynet skal ha mulighet til å effektivt føre tilsyn med de varslede forpliktelsene, pålegges også Tele2, Network Norway, TDC, Ventelo og Mundio Mobile å informere PT om inngåtte og endrede avtaler om terminering innenfor nærmere fastsatte frister. Ettersom Telenor og NetCom vil bli pålagt å oversende sine samtrafikkavtaler til PT, er det ikke nødvendig at Tele2, Network Norway, TDC, Ventelo og Mundio Mobile oversender de samme avtalene. Plikten er derfor avgrenset til samtrafikkavtaler som inngås med andre tilbydere enn disse. Ved endringer av samtrafikkavtale skal tilbyderne påpeke overfor PT hvor i avtalen endringene er foretatt og hva disse består i.

109. Prisreguleringen som varsles i kapittel 6.4 for Tele2, Network Norway, TDC, Ventelo og Mundio Mobile vil begrense tilbyderens muligheter til å foreta vesentlige endringer i priser for termineringsproduktet. PT mener imidlertid hensynet til forutsigbarhet for andre tilbydere må tillegges vekt. Etter PTs syn tilsier hensynet til forutsigbarhet at det også for Tele2, Network Norway, TDC, Ventelo og Mundio Mobile er nødvendig å utvide den generelle varslingsplikten i ekomloven § 2-4 annet ledd fra én til to måneder ved endringer i eksisterende avtaler om terminering.

110. PT mener at kravene til transparens som varsles for Tele2, Network Norway, TDC, Ventelo og Mundio Mobile er forholdsmessige. For Tele2 er kravene mildere enn ved vedtaket 8. mai 2007 ettersom selskapet ikke pålegges å utarbeide og offentliggjøre standardtilbud. For de øvrige tilbyderne er kravene i sin helhet en videreføring av eksisterende forpliktelsene i vedtakene 8. mai 2007 og 17. november 2008. Tilsynet kan ikke se at en plikt som skissert over vil påføre selskapene nevneverdige kostnader eller ulemper.

111. Videre mener PT som nevnt ovenfor at konkurranselovens bestemmelser ikke vil være tilstrekkelig til å ivareta hensynene bak kravene til transparens. Det vises til vurderingen i kapittel 6.3.1 ovenfor.

Konklusjon

112. PT vil med hjemmel i ekomloven § 4-6 tredje og fjerde ledd pålegge Tele2, Network Norway, TDC, Ventelo og Mundio Mobile å offentliggjøre sine priser for terminering i mobilnett. Publisering på tilbydernes nettsteder anses som en tilfredsstillende metode for offentliggjøring. Standardpriser og eventuelle rabatter med tilhørende kriterier skal fremgå.

113. PT vil med hjemmel i ekomloven § 4-6 første, jf. fjerde ledd, pålegge Tele2, Network Norway, TDC, Ventelo og Mundio Mobile en plikt til å gi forhåndsvarsel til andre tilbydere om eventuelle endringer i eksisterende tilbud senest to måneder før de gjennomføres.

114. PT vil med hjemmel i ekomloven § 10-3 pålegge Tele2, Network Norway, TDC, Ventelo og Mundio Mobile en plikt til å sende PT eventuelle avtaler med andre enn Telenor og NetCom knyttet til terminering i mobilnett. Oversendelse til PT skal skje uten ugrunnet opphold og senest to uker etter signering. Tilbyderne plikter videre å underrette tilsynet om endringer i avtalene. Av informasjonen skal det fremgå klart hvor i avtalen endringene er foretatt og hva disse består i. PT skal informeres om endringer i samtrafikkavtalen knyttet til terminering senest to måneder før de gjennomføres.

6.4 Prisregulering

115. PT har i kapittel 4 begrunnet at overprising og krysssubsidierting er potensielle konkurranseproblemer i det relevante markedet.

116. I medhold av ekomloven § 4-9 kan myndigheten pålegge tilbyder med sterk markedsstilling prisforpliktelser for tilgang og samtrafikk i tilfeller hvor tilbyder kan utnytte sin markedsstilling til skade for sluttbrukerne ved å opprettholde et uforholdsmessig høyt prisnivå, eller ved å etablere prisklemmer for konkurrerende tilbydere.

117. Ekomloven § 4-9 stiller ikke krav om at den regulerte tilbyderen faktisk tar en uforholdsmessig høy pris. Det er tilstrekkelig at tilbyderen med sterk markedsstilling potensielt kan komme til å gjøre det. Som det fremgår av beskrivelsen av konkurranseproblemet overprising, mener PT vilkåret for prisregulering av de relevante termineringsmarkedene er oppfylt.

118. Etter tilsynets mening er virkemidler som standardtilbud, offentliggjøring og ikke-diskriminering ikke tilstrekkelige til å motvirke konkurranseproblemer knyttet til overprising. Prisregulering er således nødvendig for å bøte på konkurranseproblemet overprising og dermed forhindre de uheldige konsekvensene som nevnt i kapittel 4.

6.4.1 Utgangspunktet for prisreguleringen

119. Flere forhold ligger til grunn for prisreguleringen i dette varselet. Både PTs og Samferdselsdepartementets tidligere vedtak i markedene for terminering av tale inneholder prinsipper som har betydning for utformingen av prisreguleringen i dette varselet. Videre har EU-kommisjonens anbefaling sammen med det generelle hensynet til harmonisering også vært sentrale for utformingen.

6.4.1.1 PTs vedtak 8. mai 2007 og 17. november 2008

120. I PTs vedtak 8. mai 2007 ble Telenor, NetCom, Tele2, TDC og MTU utpekt som tilbydere med sterk markedsstilling og pålagt særskilte forpliktelser. Forut for vedtaket hadde PT gjort en grundig vurdering av metoder for kostnadsfastsettelse for terminering. Tilsynet konkluderte med at utvikling og implementering av LRIC ville være formålstjenlig i dette

markedet, noe som fikk støtte fra både Samferdselsdepartementet, Konkurransetilsynet og ESA. I vedtaket ble det gitt en utfyllende begrunnelse for valget av kostnadsmetode.

121. PT la til grunn i vedtaket at implementering av prisreguleringen skulle skje gjennom pristak som ga mulighet for gradvis nedtrapping til effektiv pris. På denne måten kunne effektivitetsgevinster og forbrukerhensyn som følge av lavere priser balanseres mot inntektsreduksjonen de regulerte tilbyderne ville oppleve. Pristaksregulering ble også ansett som forutsigbart for aktørene.

122. I samme vedtak ga PT uttrykk for at hensynet til forbrukervelferd og effektiv ressursbruk tilsa at målet for prisreguleringen på sikt burde være at alle tilbydere tilbyr terminering til effektive priser. PT konkluderte imidlertid med at en periode med krav om rimelig pris ville være formålstjenlig for små og nye tilbydere, slik at disse kunne få fotfeste i markedet og på sikt kunne bidra til infrastrukturkonkurranse. Samtidig var det et mål at prisene ikke skulle kunne settes urimelig høyt. Tid i markedet ble angitt som kriterium for når tilbyderne måtte påregne krav om effektive priser. For tilbydere med avtale om nasjonal gjesting ga PT uttrykk for at en periode på 5-10 år med fritak fra krav om effektive priser ville være rimelig, mens tilsvarende periode for MVNO-tilbydere ble oppgitt til 3-4 år.

123. Prinsippene for regulering av små og nye tilbydere ble fulgt opp i tilleggsvedtaket 17. november 2008. Network Norway, Ventelo og Mundio Mobile ble utpekt som tilbydere med sterk markedsstilling og pålagt krav om rimelig pris. Nivået på rimelig pris ble presisert ved pristak som også skulle gjelde for Tele2, TDC og MTU. Det henvises til markedsanalysen kapittel 3.3 for informasjon om de konkrete pristakene.

6.4.1.2 SDs vedtak 19. mai 2009

124. PTs tilleggsvedtak 17. november 2008 ble påklaget av alle tilbydere som var omfattet av vedtaket, samt av Telenor og NetCom.

125. Departementet ga i sine vedtak tydelig uttrykk for at et tredje konkurrerende nett ville være viktig for utviklingen i det norske mobilmarkedet og et sentralt telepolitisk mål. Departementet støttet således PTs asymmetriske regulering av termineringsprisene for å bidra til utbyggingen av et fullverdig tredje nett²⁰. Samtidig ble det gitt uttrykk for at det mer langsiktige målet med reguleringen av markedene for terminering i mobilnett burde være at prisene settes lik den effektive prisen i markedet og at man dermed oppnår symmetri.

126. Et hensiktsmessig styringsmål for prisreguleringen for Tele2 og Network Norway ville i følge departementet være at merinntekten fra terminering skulle tilsvare investeringskostnaden for de nye netteierne ved å bygge ut et mobilnett som dekker 75 % av befolkningen innen utløpet av 2011. Deretter ville det være rimelig at termineringsprisen ble redusert relativt raskt ned mot et effektivt nivå, eventuelt ned på de øvrige tilbydernes glidebane²¹. Departementet understreket i vedtaket at asymmetrisk regulering kun ville være aktuelt i en begrenset periode og at perioden skulle være så kort som mulig, men samtidig så lang som nødvendig ut fra de formål som lå bak bruken av virkemiddelet.

6.4.1.3 EU-Kommisjonens anbefaling 7. mai 2009

127. På bakgrunn av behovet for en harmonisert regulering av termineringspriser publiserte EU-kommisjonen sin anbefaling om regulering av termineringspriser i fast- og mobilnett 7.

²⁰ Se for eksempel SDs vedtak 19. mai 2009 etter klage fra Tele2, kapittel 3.12.1.

²¹ Se for eksempel SDs vedtak 19. mai 2009 etter klage fra Tele2, kapittel 3.12.2.

mai 2009.²² Kommisjonen mente anbefalingen var viktig for blant annet å skape forutsigbarhet for aktørene, sikre korrekte insentiver for potensielle investorer samt redusere den regulatoriske byrden for tilbydere som opererer i flere land.

128. Kommisjonen skriver i anbefalingen at kostnadsorientering er vurdert som det mest hensiktsmessige virkemiddel for å bøte på konkurranseproblemet overprising. Videre skriver Kommisjonen at tilsynsmyndighetene skal fastsette termineringspriser basert på kostnader for en effektiv operatør, hvilket innebærer at prisene også vil være symmetriske, jfr. anbefalingen punkt 1. Denne reguleringen vil i følge anbefalingen fremme effektivitet, bærekraftig konkurranse og maksimere forbrukervelferd. LRIC anbefales som metode for kostnadsfastsettelse, jfr anbefalingen punkt 2. Ytterligere føringer som gis knyttet til utviklingen av den anbefalte LRIC-modellen (ren LRIC), vil bli diskutert i kapittel 6.4.3.

129. I følge Kommisjonen er det kun ulike frekvenstillatelser som kan gi grunnlag for vedvarende asymmetriske termineringspriser. Vedvarende asymmetri forutsetter også at frekvensene er tildelt direkte uten at markedsbaserte tildelingsmekanismer (for eksempel auksjon) er benyttet og at det ikke finnes et fungerende andrehåndsmarked, jfr. fortalen punkt 16 og anbefalingen punkt 9.

130. Kommisjonen tar imidlertid hensyn til at nye tilbydere kan ha høyere enhetskostnader i en oppstartsfasen før de oppnår et effektivt volum ("minimum efficient scale"). I særskilte tilfeller kan nasjonale tilsynsmyndigheter tillate nye tilbydere en overgangsperiode på opp til fire år fra lansering for å ta høyde for kostnadsulempen som følge skalalempen, jfr. fortalen punkt 17 og anbefalingen punkt 10.

131. I anbefalingen legges det til grunn at nasjonale tilsynsmyndigheter skal sikre at termineringspriser er fastsatt til et kostnadseffektivt symmetrisk nivå innen 31. desember 2012²³.

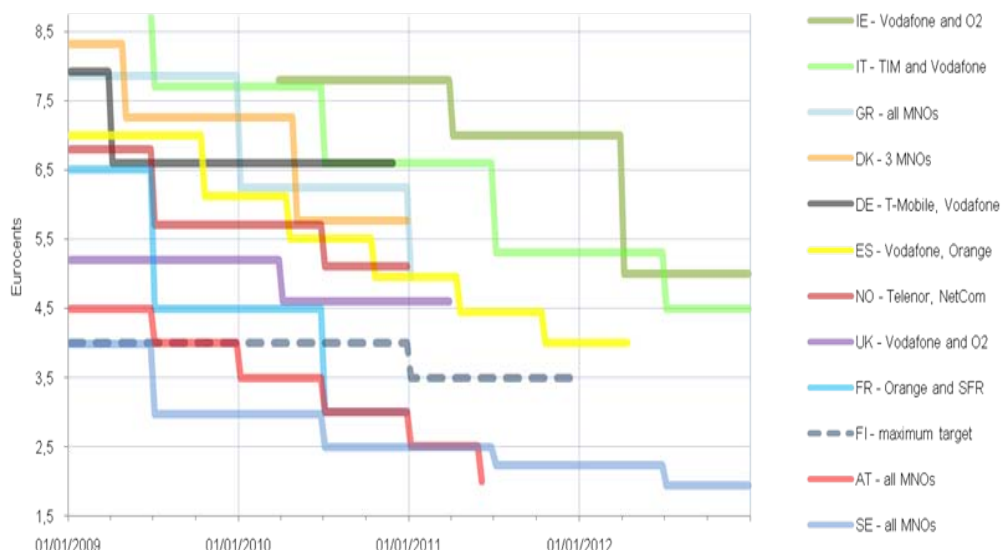
6.4.1.4 Harmonisering i Europa

132. Termineringsprisene i EU/EØS-landene er betydelig redusert de siste årene. Utviklingen vil utvilsomt fortsette de neste årene blant annet på bakgrunn av EU-kommisjonens anbefaling. Figuren nedenfor viser planlagte prisreduksjoner i andre europeiske land frem til 31. desember 2013.

²² Kommisjonens anbefaling se:

[http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomm/doc/implementation_enforcement/article_7/recom_term_r](http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomm/doc/implementation_enforcement/article_7/recom_term_rates_en.pdf)

²³ PT anser unntaket som gis i anbefalingen punkt 12 for tilsynsmyndigheter med begrensede ressurser som lite relevant for Norges del.

Figur 1: Utviklingen i termineringspriser fra januar 2009 til desember 2013.
Kilde: Cullen International²⁴

133. For Norge inkluderer figuren kun Telenor og NetCom. Dersom termineringsprisene til øvrige tilbydere også var inkludert, ville grafen vist høyere nivå på termineringspris for hver periode. Siste sammenlikning fra ERG²⁵ viser at gjennomsnittlig termineringspris i Norge (vektet gjennomsnitt for alle tilbyderne som omfattes av dette vedtaket) ligger like over gjennomsnittet av de 32 landene som var inkludert i undersøkelsen.

134. I tillegg til at termineringsprisene i EU/EØS-landene er fallende, er det stadig flere land hvor prisene er symmetriske eller beveger seg mot et symmetrisk nivå. Sverige har for eksempel hatt symmetriske termineringspriser siden 1. juli 2007. I perioden fra 1. juli 2009 til 30. juni 2010 vil prisen være 2,97 Eurocent (0,24 NOK²⁶). Deretter skal prisen trappes ned til rundt 2,5 Eurocent (0,20 NOK) fra 1. juli 2010 og videre ned til rundt 2,2 Eurocent (0,18 NOK) fra 1. juli 2011.

135. I Danmark har de tre største tilbyderne, TDC, TeliaSonera og Telenor symmetriske priser på 7,26 Eurocent (0,61 NOK) fra 1. januar 2010. Hi3G og Barablu har fra samme tidspunktet en termineringspris på 10 Eurocent (0,80 NOK). Den danske regulatøren ITST har signalisert at de vil innføre symmetriske priser i løpet av 2011²⁷.

136. Finland er et av få land i EU/EØS-området som ikke legger til grunn en LRIC-modell ved fastsettelse av maksimalpriser for terminering. Termineringsprisene i Finland er fastsatt ut i fra kommersielle forhandlinger hensyntatt historiske kostnader. Gjeldene symmetriske termineringspris for de tre netteierne i Finland (TeliaSonera, Elisa og DNA) er fra 1. desember 2009 på 4,9 Eurocent (0,39 NOK).

²⁴ http://www.cullen-international.com/report/3358/t2564#Table_19

²⁵ ERG Benchmark snapshot as of 1 July 2009 er tilgjengelig på http://www.erg.eu.int/documents/docs/index_en.htm

²⁶ Basert på kurs 8,03 i følge Norges Bank 25. mars 2010

²⁷ ERG: Termination rates for SMP market players: Action plan to achieve conformity with ERG Common Position, 19 November 2008

137. Det belgiske tilsynet varslet prisregulering basert på ren LRIC 1. februar 2010. Prisene skal i følge varselet reduseres ned til symmetrisk nivå på 1,07 Eurocent (ca 0,09 NOK) 1. januar 2013.

6.4.2 Valg av metode for prisregulering

138. PT har lagt til grunn at markedene for terminering av tale skal reguleres etter prinsipp 2, jfr. kapittel 5.1. Dette innebærer som nevnt at tilsynet i størst mulig grad skal legge til rette for effektiv bruk av den eksisterende infrastrukturen, samt legge til rette for tilstrekkelig fortjeneste slik at det gis insentiver til nødvendig vedlikehold, oppgradering og investering.

139. Videre er formålet med prisregulering i et marked som ikke er preget av virksom konkurranse å legge til rette for optimal økonomisk effektivitet. Det er vanlig å skille mellom to typer økonomisk effektivitet: statisk effektivitet og dynamisk effektivitet. Statisk effektivitet kan igjen deles inn i allokativ effektivitet og produktiv effektivitet. Allokativ effektivitet oppnås dersom prisene for et produkt ligger nær kostnadene ved å fremstille og levere produktet. I en slik situasjon ville alle forbrukere som verdsetter produktet høyere enn kostnadene kjøpe produktet. Produktiv effektivitet innebærer at produksjonskostnadene er lik eller tilnærmet lik marginalkostnadene ved å fremstille og levere produktet. Dynamisk effektivitet innebærer at man kan avvike fra allokativ og produktiv effektivitet på kort sikt dersom dette gir insentiver til investeringer og innovasjon som kan gi effektivitetsgevinster på lang sikt.

140. Det kan være utfordrende å velge en metode for prisreguleringen som ivaretar alle formene for økonomisk effektivitet. I praksis må derfor tilsynsmyndigheten finne en balansegang mellom de ulike formene. Selv om hovedfokus i termineringsmarkedene skal være på statisk effektivitet, skal PT samtidig sikre insentiver til investeringer i nettverk og nye tjenester. Enkelte metoder for prisregulering vil også være bedre egnet til å oppnå statisk effektivitet enn andre. For eksempel vil et krav om kostnadsorienterte priser basert på fullfordelte historiske kostnader kunne sikre allokativ effektivitet. På den annen side vil en slik måte å følge opp kostnadsorienteringskrav gi svake insentiver til å redusere kostnadene for den regulerte tilbyderer, og dermed i liten grad bidra til produktiv effektivitet. Dette skyldes at eventuelle kostnadsreduksjoner vil gi grunnlag for lavere termineringspriser i fremtiden. For PT vil det derfor være et sentralt hensyn at en metode for prisregulering benytter såkalte normkostnader i tillegg til den regulertes egne kostnader. Tilsvarende, dersom det er betydelig risiko knyttet til å få dekket inn kostnadene ved investeringer i infrastruktur eller nye tjenester, må statisk effektivitet på kort sikt ikke gå på bekostning av potensielle gevinster fra økte investeringer og innovasjon på lang sikt. Dette tilsier at PT bør velge en metode for prisreguleringen som hensyntar teknologiskifter og nye tjenester, og som legger til rette for at mobiloperatørene oppnår tilstrekkelig lønnsomhet over en lang tidshorisont.

141. I tråd med formålet i ekomloven er det virksom konkurranse som best kan fremme de ulike formene for økonomisk effektivitet. I termineringsmarkedene, der PT anser at prisregulering er nødvendig for å hindre overprising, er tilsynets utgangspunkt at den regulerte prisen bør etterligne prisene som ville oppstått i et marked med virksom konkurranse. En slik pris vil gi mobiloperatørene insentiver til å produsere termineringstjenesten til lavest mulig kostnad. Samtidig vil de samme operatørene som etterspør terminering gis insentiver til å optimalisere egne investeringsbeslutninger, slik situasjonen ville vært dersom abonnentene hadde hatt mulighet til å velge mellom flere konkurrerende nettverk for å terminere en samtale. På denne måten kan prisreguleringen bidra til en effektiv utnyttelse av samfunnets ressurser.

142. PT anser at LRIC (Long Run Incremental Cost) er en anerkjent og vel dokumentert metode for å beregne kostnadene som operatørene ville ha basert prisingen på i et marked med virksom konkurranse. Metoden er også anbefalt av EU-kommisjonen, jfr. kapittel 6.4.1.4.

6.4.3 Beregning av effektiv kostnad

6.4.3.1 Valg av modell for beregning av effektiv kostnad

143. PT utviklet den opprinnelige LRIC-modellen (versjon 4) i samarbeid med konsultentselskapet Analysys Mason i 2006. I løpet av 2009 har tilsynet oppdatert og videreutviklet modellen. I motsetning til versjon 4 inkluderer den nye LRIC-modellen tredje generasjons nettverk og tjenester, og den beregner kostnadene ved terminering av tale i både 2G- og 3G-nettverk. Den oppdaterte modellen er også i stand til å beregne kostnadene til en ny nasjonal nettverksoperatør som bygger nettverk med tilsvarende dekning som NetCom og Telenor og som oppnår en markedsandel på 33 % på sikt. Videre kan modellen beregne produksjonskostnadene for MVNOene i Norge på grunnlag av eget utstyr og eget trafikkvolum.

144. Versjon 6 av LRIC-modellen kan splittes opp i totalt åtte ulike varianter som beregner LRIC-resultater for følgende mobiloperatører i Norge:

- Telenor og NetCom som faktiske nettverksoperatører
- En tredje nasjonal nettverksoperatør som reflekterer kostnadene til Tele2/Network Norway/Mobile Norway som en integrert ny nettverksoperatør
- Tele2, Network Norway, TDC og Ventelo som faktiske MVNOer
- En generisk MVNO med 5 % markedsandel på lang sikt

145. De operatørspesifikke variantene av LRIC-modellen er videreført for Telenor og NetCom, samtidig som variablene er oppdatert for å reflektere markedsutvikling og pristrender siden 2006.

146. PTs utgangspunkt var at det skulle utvikles en tilsvarende operatørspesifikk variant av modellen for Mobile Norway-gruppen. Underveis i prosessen ble det imidlertid klart for tilsynet at det begrensede omfanget av faktiske nettverks- og kostnadsdata ville gjøre det utfordrende å utvikle en robust operatørspesifikk modell for denne gruppen. En slik modell måtte uansett i stor grad vært basert på fremskrivninger av sentrale variabler. På bakgrunn av dette, og etter innspill fra operatørene, valgte PT derfor å modellere kostnadene til en ny nasjonal nettverksoperatør og benytte normtall og gjennomsnittstall i stedet for faktiske nettverks- og kostnadsdata fra Mobile Norway-gruppen. Tilsynet mener likevel resultatene fra denne varianten av modellen er relevante og gjenspeiler kostnadene til Tele2, Network Norway og Mobile Norway ved å tilby terminering som en ny nettverksoperatør i Norge.

147. Variantene av LRIC-modellen for de enkelte MVNOene beregner kostnadene ved terminering, gitt de nettverkselementene og aktivitetene som MVNOen selv står for. PT mener det er relevant å sammenligne resultatene for de ulike MVNOene med kostnadene som nettverksoperatørene har ved å sørge for de samme funksjonene i kjernenettet. Dette vil avdekke hvorvidt MVNOene har høyere kostnader som følge av lavere trafikkvolum, dvs. om det er vesentlige stordriftsfordeler knyttet til nettverkselementene som MVNOene selv eier.

148. For å gjøre modellen mer transparent, er det også utviklet en variant for en generisk MVNO. Denne varianten baserer seg ikke på infrastruktur eller kostnadstall fra noen faktisk

MVNO i Norge. Varianten gir nettverksoperatørene mulighet til å kommentere måten kostnadene til MVNOene blir beregnet på i modellen.

149. På bakgrunn av at modellen produserer resultater for alle typer aktører som er til stede i det norske markedet, mener PT at versjon 6 av LRIC-modellen gi tilsynet et svært godt verktøy for å definere effektiv pris i den kommende reguleringsperioden.

6.4.3.2 Ulike metodiske tilnærminger i LRIC-modellen

150. Versjon 6 av LRIC-modellen er i stand til å beregne de langsiktige inkrementelle kostnadene for operatørene basert på ulike metodiske tilnærminger. For det første beregner modellen nye resultater for Telenor og NetCom samt for en tredje nettverksoperatør basert på de samme prinsippene som ble benyttet i den opprinnelige versjonen, dvs. LRAIC+++²⁸. Dette resultatet inneholder påslag (mark-up) for felleskostnader i nettverket, kostnader knyttet til lokalisering av håndsett og administrasjonskostnader (business overhead).

151. Ren LRIC i tråd med Kommissjonens anbefaling ser imidlertid bort fra et slikt påslag for felleskostnader (samt lokasjonskostnader og administrasjonskostnader). Begrunnelsen for dette er blant annet at markedet for mobil terminering er et såkalt tosidig eller gjensidig marked hvor både abonnenten som ringer og initierer en samtale (originering) og abonnenten som mottar samtalen (terminering) har nytte av at samtalen oppstår. Det er dermed ikke gitt at alle kostnadene knyttet til terminering av en samtale bør dekkes inn gjennom termineringsprisen som ilegges operatøren som originerer samtalen (CPP-prinsippet). Tvert imot kan det hevdes at også abonnenten som mottar en samtale burde bidra til å dekke en andel av kostnadene ved terminering. På bakgrunn av dette kan det være aktuelt å trekke ut felleskostnader etc. fra beregningen av termineringskostnaden, nettopp for å anerkjenne at markedet er tosidig.

152. PT vurderer videre at dersom man ikke lenger tillater et påslag for felleskostnader, lokalisering av håndsett og administrasjonskostnader i termineringsprisen, så vil operatørene fortsatt ha mulighet til å dekke inn disse kostnadene i sluttbrukermarkedet hvor prisene ikke er regulert. Det kan hevdes at å fjerne slike påslag fra den regulerte termineringsprisen vil gi effektivitetsinsentiver dersom disse kostnadene i stedet må dekkes inn i sluttbrukermarkedet hvor det er virksom konkurranse. Operatørene vil da ha insentiver til å redusere disse kostnadene i størst mulig grad for å være konkurransedyktige på pris ut til sluttkundene.

153. Fordelingen av felleskostnader etc. til et regulert grossistprodukt er også forbundet med usikkerhet, og det er ulike oppfatninger om hvilke fordelingsprinsipper som oppnår de beste velferdseffektene. PTs oppfatning er at et fordelingsprinsipp basert på EPMU (Equal proportionate mark-up) er mer hensiktsmessig sammenlignet med å benytte for eksempel Ramsey-prinsippet. I en situasjon der verken sluttbrukerprisene eller grossistprisene for å originere en samtale er underlagt krav om kostnadsorienterte priser, ser tilsynet likevel at det kan redusere usikkerhet knyttet til å fastsette nivået for påslaget dersom det er et implisitt krav om at disse kostnadene skal dekkes inn gjennom andre produkter.

154. På bakgrunn av drøftelsene ovenfor legger PT til grunn at påslag for felleskostnader, lokalisering av håndsett og administrasjonskostnader ikke skal inkluderes i beregningen av effektiv pris.

155. Kommissjonens anbefaling legger videre til grunn at det kun er trafikkdrevne kostnader som skal inkluderes. I praksis innebærer dette at LRIC-modellen kjøres to ganger for å beregne LRIC for en operatør som tilbyr flere tjenester med og uten termineringstjenesten

²⁸ Long Run Average Incremental Cost

inkludert. Differensen mellom disse to kostnadsresultatene utgjør ren LRIC eller bortfallskostnaden (avoidable cost) for terminering.

156. Det er imidlertid mye som tyder på at resultatene basert på en ren LRIC-tilnærming blir forholdsvis lave i Norge sammenlignet med andre land i EU. Dette skyldes at Norge har et stort landområde med spredt bosetning og derfor relativt høye dekningskostnader sammenlignet med for eksempel Belgia eller Danmark. Ettersom utbyggingen her i større grad er drevet av dekning enn trafikk, og det kun er trafikkdrevne kostnader som er relevante i ren LRIC-sammenheng, blir resultatene for Norge tilsvarende lavere. På bakgrunn av dette mener PT det i Norge bør brukes lengre tid på å innfase priser basert på ren LRIC enn det Kommisjonens anbefaling tilsier (innen utgangen av 2012).

157. PT har derfor kommet til at LRAIC uten påslag av felleskostnader etc. bør danne grunnlaget for den regulerte termineringsprisen i neste reguleringsperiode. PT mener denne tilnærmingen er relevant for norske tilbydere blant annet fordi ren LRIC basert på en streng fortolkning av Kommisjonens anbefaling kan innebære uforholdsmessig lav kostnad for terminering i et marked som det norske. PTs erfaring er også at resultatene fra en ren LRIC-modell for norske tilbydere slik den er definert av Kommisjonen per i dag vil være lite robust.

158. PT vil foreta en ny beregning basert på ren LRIC innen utgangen av 2013. I løpet av neste reguleringsperiode vil PT også gjøre en nærmere konsekvensutredning av kun å inkludere trafikkrelaterte kostnader og ekskludere dekningskostnader fra LRIC-beregningen i Norge. Ettersom LRIC-modellen benytter konservative anslag for trafikkvekst, utvikling i utstyrs kostnader mv., anser PT at det ikke vil utgjøre noen sannsynlig risiko for underdekning ved å benytte LRAIC som grunnlag for prisreguleringen i neste periode. Dersom PT skulle finne det hensiktsmessig å innføre ren LRIC etter 2013, vil disse resultatene etter all sannsynlighet ligge betydelig lavere enn dages resultater basert på LRAIC.

159. I videre omtale av prisregulering vil PT betegne den valgte metodiske tilnærmingen for beregning av effektiv pris (LRAIC uten påslag for felleskostnader, kostnader til lokalisering av håndsett og administrasjonskostnader) som LRIC.

6.4.3.3 Valg av operatør for fastsetting av effektiv pris

160. Versjon 6 av LRIC-modellen beregner som nevnt kostnaden for terminering både i Telenor og NetComs nett, en tredje nasjonal nettverksoperatør og MVNO-tilbydere. I denne modellen er forskjellen mellom operatøren med høyest og lavest resultat basert på LRIC (som definert i punkt 159) omtrent på samme nivå som forskjellen mellom NetCom og Telenor i versjon 4 av LRIC-modellen. I vedtak 8. mai 2007 fant PT at en slik kostnadsdifferanse ikke var tilstrekkelig for å begrunne asymmetriske termineringspriser. PT anser derfor at heller ikke den oppdaterte LRIC-modellen (versjon 6) gir grunnlag for asymmetriske termineringspriser over tid.

161. PT mener det er mest hensiktsmessig å fastsette effektiv pris basert på aktøren med høyest kostnad i neste reguleringsperiode. Dette er konsistent med grunnlaget for prisreguleringen i forrige vedtak i markedene for terminering av tale i mobilnet. Det er også den mest hensiktsmessige måten å oppfylle formålet om symmetriske priser så lenge det ikke er vesentlige kostnadsforskjeller mellom operatørene.

6.4.3.4 Effektiv pris i 2013

162. Basert på vurderingene og valgene som er beskrevet i dette kapittelet, utgjør effektiv pris for terminering av tale i mobilnett 0,17 NOK (2009 kroneverdi) i 2013.

6.4.4 Prisregulering for Telenor og NetCom

163. Telenor og NetComs regulerte termineringspris er per i dag basert på aktøren med høyest kostnad i tråd med PTs LRIC-modell versjon 4.0 (LRAIC +++). I PTs oppdaterte LRIC-modell (versjon 6.0) utgjør tilsvarende beregning 0,30 NOK per minutt (LRAIC +++), og uten påslagene 0,17 NOK. PT mener resultatene fra den oppdaterte modellen bør implementeres så raskt som mulig for begge tilbydere og at det ikke er grunnlag for en ny periode med nedtrapping til samme beregningsgrunnlag med påslagene.

164. Prisene bør videre trappes ned mot effektiv pris slik den er definert i kapittel 6.4.3. Nedtrappingen må balansere de samfunnsøkonomiske gevinstene ved reduserte termineringspriser for Telenor og NetCom og det bedriftsøkonomiske hensynet til de regulerte operatørene som tilsier at de bør gis en viss tid til tilpasning.

165. PT har på denne bakgrunn fastsatt maksimalpriser for Telenor og NetCom som angitt i tabellen nedenfor.

	Gjeldende pris ved utgangen av 2010	1. januar 2011 - 30. juni 2011	1. juli 2011 - 31. desember 2011	1. januar 2012 - 30. juni 2012	1. juli 2012 - 31. desember 2012	1. januar 2013 - 31. desember 2013
Telenor	0,50	0,30	0,30	0,30	0,25	0,17
NetCom	0,50	0,30	0,30	0,30	0,25	0,17

Tabell 2: Maksimalpris per minutt for terminering av tale i Telenor og NetComs mobilnett i perioden 1. januar 2011 - 31. desember 2013. Alle priser i NOK (eks. mva).

166. Pristaket gjelder for terminering av tale, uavhengig av om terminering skjer i GSM- eller UMTS-nett. Videre skal prisene for terminering til telefonsvartjenester ikke overstige prisene i tabellen ovenfor.

167. PT forutsetter at prisene skal være like for samtaler fra alle eksterne nett. Dette følger også av kravet om ikke-diskriminering, jf. kapittel 6.2.1.

168. PT tar sikte på å fatte nytt vedtak om prisregulering innen utgangen av denne pristaksperioden. Frem til nytt vedtak blir fattet, skal Telenor og NetComs termineringspris ikke overstige NOK 0,17 per minutt (inflasjonsjustert).

6.4.5 Prisreguleringen for Network Norway og Tele2

169. Samferdselsdepartementet la følgende styringsmål til grunn for regulering av Network Norway og Tele2 i vedtaket 19. mai 2009²⁹:

” [...]det er hensiktsmessig å anlegge som styringsmål at merinntektene for de nye nettutbyggerne i utgangspunktet bør tilsvare investeringskostnadene ved å bygge et tredje mobilnett. Departementet legger til grunn et mobilnett som skal dekke 75 % av befolkningen innen utløpet av 2011, slik det fremgår av Mobile Norways forretningsplan og som selskapene har vist til i klagen sine. Departementet mener det er hensiktsmessig å tillate Tele2 og Network Norway en mer lempelig regulering frem til den akkumulerte merinntekten tilsvarende investeringskostnaden.”

²⁹ Se Samferdselsdepartementets vedtak 19. mai 2009 rettet mot Tele2, side 25, og vedtak av samme dato rettet mot Network Norway, side 24.

170. Styringsmålet innebærer at det må tas stilling til flere forhold, blant annet hvordan investeringskostnaden og den såkalte merinntekten skal beregnes, og over hvilken periode merinntekten skal beregnes.

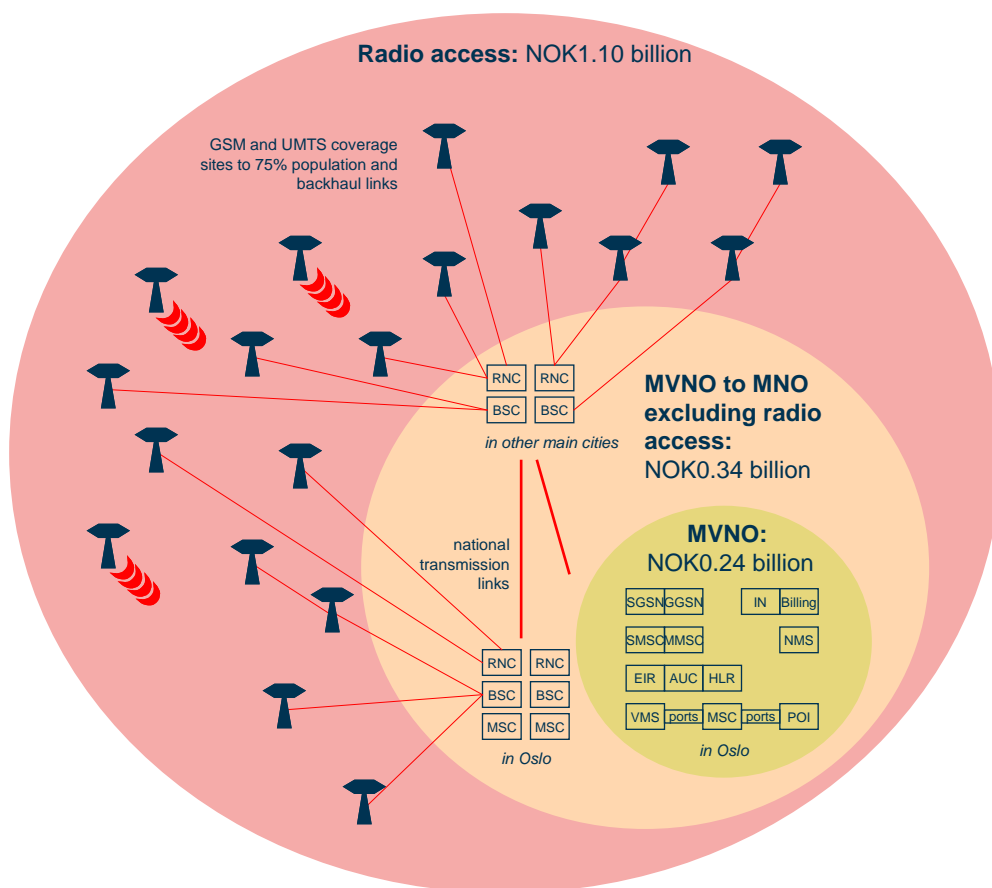
6.4.5.1 Relevant investeringskostnad

171. Investeringskostnaden som departementet legger til grunn er hentet fra forretningsplanen til Network Norway og Tele2 og utgjør u.off [] NOK. PT gjorde en rimelighetsvurdering av investeringskostnaden i tilknytning til vedtaket 17. november 2008 og la da til grunn at det ikke var vesentlige avvik mellom investeringskostnaden i følge forretningsplanen og kostnaden for tilsvarende nettverksinvesteringer i PTs LRIC-modell (versjon 4.0).

172. PT mener det er hensiktsmessig å benytte den oppdaterte LRIC-modellen for beregning av investeringskostnaden for den tredje nettverksoperatøren da denne gir et objektivt grunnlag for en slik vurdering. Bruk av LRIC-modellen innebærer at normkostnader legges til grunn og at insentivene til produksjonseffektivitet vektlegges slik det er beskrevet i kapittel 6.4.2. En slik tilnærming vil således være konsistent med prisreguleringen i dette varselet for øvrig. PT mener imidlertid at dersom investeringskostnaden skal legges til grunn ved fastsettelsen av den konkrete prisreguleringen for Network Norway og Tele2, er det behov for en nærmere vurdering av hvilke nettverkselementer det er rimelig å inkludere, og beregningen bør også ta utgangspunkt i den oppdaterte modellen (versjon 6.0).

173. PT har derfor med utgangspunkt i LRIC-modellen vurdert nivået på investeringskostnaden som det er rimelig å legge til grunn som kostnaden ved å etablere et tredje mobilnett med 75 % befolkningsdekning innen 2011. Dette er basert på utbyggingstakten til den tredje nettverksoperatøren i modellen og er således uavhengig av den faktiske utbyggingsplanen og utbyggingstakten til Mobile Norway-gruppen. Det synes ikke rimelig å ta hensyn til driftskostnader i et slikt estimat ettersom dette i hovedsak er kostnader som selskapene med dagens MVNO/NR-avtaler uansett ville hatt.

174. Det er tre ulike størrelser som kan sies å reflektere ”investeringskostnadene ved å bygge et tredje mobilnett”, jf. SDs vedtak, og som kan hentes ut fra LRIC-modellen. Disse tre nivåene på investeringskostnaden er illustrert ved å legge sammen sirklene i figuren nedenfor.

Figur 2: Omfang av investeringskostnadene knyttet til å etablere nettverksinfrastruktur
Kilde: PT og Analysys Mason

175. Et første alternativ innebærer at kostnaden ved å bygge mobilnett per definisjon består i å etablere radionettverket for å dekke 75 % av Norges befolkning. Radionettverket avgrenses i dette tilfellet til å omfatte basestasjonene med mottakere/sendere og backhaul for å knytte dem opp mot nærmeste aggregerte punkt i nettet (BSC/RNC). En ser da bort fra kostnadene knyttet til å etablere sentrale svitsjer (BSCer) og MSCer i de store byene og overføringskapasitet mellom byene (E1 linker). LRIC-modellen viser at dersom en avgrenser investeringskostnaden til å omfatte etableringen av radionettverket, tilsvarer dette 1,1 mrd. NOK.

176. Et annet alternativ er å se på kostnadene som påløper for den tredje nettverksoperatøren ved å ta ett steg opp i investeringsstigen, dvs. kostnadene ved å gå fra å være MVNO som tilbyr tjenester i hele landet, til å bli en nasjonal operatør med eget radionettverk. I et slikt estimat vil man for eksempel inkludere investeringer i egne BSCer og MSCer og 15 400 km med transmisjonskapasitet (E1 linker) for å knytte disse sammen. I følge LRIC-modellen utgjør da den samlede investeringskostnaden 1,44 mrd. NOK.

177. Et tredje alternativ er å legge til grunn en investeringskostnad som inneholder samtlige nettverkselementer (i radio- og kjernenettverket), samt alle nødvendige funksjoner for å kunne begynne å tilby mobiltjenester i sluttbrukermarkedet. LRIC-modellen viser at denne måten å beregne investeringskostnaden for en ny nettverksoperatør gir et resultat som nærmer seg estimatet i forretningsplanen til Network Norway og Tele2. LRIC-modellen gir likevel ikke grunnlag for å definere den totale investeringskostnaden som høyere enn 1,68 mrd. NOK.

178. Tabellen nedenfor viser hvilke nettverkselementer som er inkludert i de tre ulike alternativene for å beregne den relevante investeringskostnaden.

<i>Approximate investment costs covered</i>			
	<i>Alternative 1</i>	<i>Alternative 2</i>	<i>Alternative 3</i>
<i>Network element</i>	<i>Radio access only</i>	<i>From MVNO to MNO including radio access</i>	<i>Full deployment</i>
Radio sites	1250	1250	at least 1250
GSM BTS plus backhaul	1100	1100	at least 1100
GSM TRX	3850	3850	at least 3850
NodeB	485	485	at least 485
NodeB channel kit	1940	1940	at least 1940
BSC and RNC		11 plus 10	at least 11 plus 10
BSC-MSC E1 kilometres		15,400km of E1 links	15,400km of E1 links
MSC		3 at 2 sites	3 at 2 sites
HLR, SMSC, SGSN, GGSN			covered to Jan 2010
IN, VMS, billing, NMS			covered to Jan 2010
MMS, AUC, EIR			covered to Jan 2010
National network links		approx 7200km of STM1	approx 7200km of STM1
Business overheads			covered to Jan 2010
Nominal investment	NOK1.10bn	NOK1.44bn	NOK1.68bn

Tabell 3: Nettverkselementer ved beregning av relevant investeringskostnad**Kilde: PT og Analysys Mason**

179. Ulempen med det første alternativet, dvs. kun å inkludere kostnader knyttet til radionettverket, er at Network Norway og Tele2 vil stå overfor investeringskostnader som ikke blir hensyntatt i dette estimatet. Dette er kostnader som det kan hevdes at aktørene ikke kommer utenom når de skal utvide sine nåværende operasjoner og etablere en nasjonal nettverksoperatør.

180. Det andre alternativet kan i større grad hevdes å gjenspeile kostnadene de faktiske aktørene bak den tredje nettverksoperatøren i Norge står overfor. Det er også dette nivået på investeringskostnaden som ligger nærmest tanken om at reguleringen skal sikre fremveksten av et tredje mobilnett. Et av målene med reguleringen bør være at aktørene ikke skal få dekket inn investeringer som de allerede har foretatt. For eksempel vil estimatet under alternativ 2 ikke inneholde investeringer for å dekke sentraliserte funksjoner (faktureringsystemer, kontrollsystemer mv.) som en nasjonal MVNO uansett måtte ha foretatt. Estimater under alternativ 3 inkluderer størrelser for investeringer som allerede er foretatt, og vil således kunne bidra til en dobbeltdekning. Selv om Network Norway ikke har hatt noen MVNO-avtale, har selskapet valgt å foreta investeringer og tilby tjenester i sluttbrukermarkedet basert på en avtale om nasjonal gjesting. Denne etableringen må sees på som en fullt ut kommersiell beslutning, og uavhengig av beslutningen om å bygge nettverk

181. PT vurderer på denne bakgrunn at den relevante investeringskostnaden som bør legges til grunn tilsvarer det andre alternativet, det vil si 1,44 mrd. NOK. Det er dette som er investeringskostnaden forbundet med å klatre i investeringsstigen, dvs. kostnadene ved å gå fra å være nasjonal MVNO til å bli nasjonal nettverksoperatør.

6.4.5.2 Metode for beregning av merinntekt

182. Samferdselsdepartementet beregner i sitt vedtak merinntektene til Tele2 og Network Norway ved å multiplisere differansen mellom den regulerte maksimalprisen og effektiv termineringspris med antall terminerte minutter. Effektiv termineringspris tilsvarer i departementets vedtak den inflasjonsjusterte LRIC-kostnaden for Telenor og NetCom i 2010, det vil si 0,50 NOK per minutt³⁰.

183. Det vil imidlertid at det finnes ulike måter å beregne en såkalt merinntekt på. PT tolker ikke Departementets vedtak slik at det har ment å angi et absolutt prinsipp for beregning av merinntekter. Resultatene fra versjon 6 av LRIC-modellen er langt lavere enn resultatene fra den forrige versjonen. Det gir dermed lite mening å legge 0,50 NOK til grunn som effektiv pris for en beregning av merinntekt i den kommende reguleringsperioden. Videre er PT av den oppfatning at i en situasjon hvor alle aktørene i markedet har fastsatt en høyere termineringspris enn effektiv pris, er det mest relevant å se på størrelsen på asymmetrien mellom de ulike aktørene. Så lenge trafikken mellom tilbyderne er rimelig balansert, vil tilbyderne betaling til hverandre for terminering i praksis være bytte av penger hvor eventuell ekstra fortjeneste oppnås for tilbydere med høyere (asymmetriske) termineringspriser enn de øvrige.

184. Overnevnte tatt i betraktning mener tilsynet at Tele2 og Network Norway sin merinntekt fra terminering bør beregnes med utgangspunkt i differansen i fastsatt termineringspris mellom de ulike aktørene.

6.4.5.3 Tidsperiode for beregning av merinntekt

185. Samferdselsdepartementet beregnet i sine vedtak merinntekt for Tele2 og Network Norway basert på daværende reguleringsperiode fra 1. februar 2009 til 31. desember 2010. Departementet la imidlertid til at det for Tele2 var relevant å hensynta den merinntekt selskapet allerede hadde hatt i perioden fra selskapet ble underlagt særskilt regulering, det vil si fra 1. oktober 2007 i følge departementet.

186. PT finner det naturlig å vurdere perioden fra 1. oktober 2007 til 31. desember 2010 ved beregning av merinntekt. Samferdselsdepartementet opphevet 13. februar 2008 PTs vedtak om pristak for Tele2 fra 1. oktober 2007, men fastsatte samtidig et pristak på samme nivå som Tele2s daværende termineringspris. Årsaken til dette var at Tele2 og Network Norway på dette tidspunktet lanserte planer om å bygge et tredje mobilnett i Norge. Tele2 ville dermed klatre på investeringsstigen. Etter PTs oppfatning er det derfor naturlig å inkludere trafikk fra 1. oktober 2007, da det allerede da innebar en tilpasset regulering for å legge til rette for infrastrukturbygging.

187. Network Norway lanserte tjenester som tilbyder med avtale om nasjonal gjesting våren 2007. Deres termineringspris har siden lansering fulgt Tele2 sitt prisnivå. PT finner det dermed rimelig å beregne merinntekt for Network Norway fra samme tidspunkt som for Tele2.

6.4.5.4 PTs beregning av merinntekt i perioden 1. oktober 2007 til 31. desember 2010

188. Gitt forutsetningene ovenfor har PT beregnet merinntekt for Tele2 og Network Norway for perioden 1. oktober 2007 til 31. desember 2010. Beregningene er basert på trafikk tall fra

³⁰ PTs LRIC-modell som ble utviklet i 2006 for Telenor og NetCom viste en kostnad for terminering på 0,45 NOK per minutt basert på tilbyder med høyest kost og målt i 2005-kroneverdi. Inflasjonsjustering frem til januar 2010 gir en reell kostnad for terminering på 0,50 NOK per minutt.

PTs statistikk for 2007 og 2008. Trafikk for 2009 er estimert på bakgrunn av PTs statistikk for første halvår 2009. For 2010 er trafikkprognoser fra LRIC-modellen lagt til grunn.

189. Beregningene viser at Tele2 ved utgangen av 2010 vil oppnå merinntekter fra terminering på i overkant av 1 milliard NOK. Tilsvarende vil Network Norway oppnå merinntekter på rundt 640 millioner NOK på samme tidspunkt. Dette gir en samlet merinntekt på i overkant av 1,64 milliarder NOK³¹ Gitt en investeringskostnad for å bygge det tredje mobilnettet tilsvarende 1,44 milliarder NOK betyr det at de to aktørene samlet har fått dekket inn investeringskostnaden ved utgangen av 2010. Network Norway vil imidlertid ha behov for en merinntekt fra terminering tilsvarende rundt 80 MNOK i neste reguleringsperiode for å få dekket inn sin andel (50 %) av den totale investeringskostnaden.

6.4.5.5 Konkret prisregulering for Network Norway

190. Network Norway lanserte kommersielle tjenester i februar 2007. PT har som nevnt tidligere lagt til grunn at nye netteiere skal få en periode på 5 til 10 år med fritak fra krav om effektiv pris. Network Norway har derfor måtte påregne at perioden med mild regulering kan avsluttes etter februar 2012.

191. Ved nedtrapping til effektiv pris for Network Norway har PT tatt hensyn til at i overkant av 80 MNOK fortsatt skal dekkes inn av termineringsinntekter i perioden etter 1. januar 2011, jfr. departementets styringsmål.

192. PT har på denne bakgrunn fastsatt maksimalpris for Network Norway som angitt i tabellen nedenfor. Denne glidebanen gir Network Norway anledning til å dekke inn sin andel av den relevante investeringskostnaden, samtidig som symmetri oppnås så raskt som mulig etter oppstartsperioden med mild regulering.

	Gjeldende pris ved utgangen av 2010	1. januar 2011 - 30. juni 2011	1. juli 2011 - 31. desember 2011	1. januar 2012 - 30. juni 2012	1. juli 2012 - 31. desember 2012	1. januar 2013 - 31. desember 2013
Network Norway	0,90	0,70	0,50	0,40	0,25	0,17

Tabell 4: Maksimalpris per minutt for terminering av tale i Network Norways mobilnett i perioden 1. januar 2011 - 31. desember 2013. Alle priser i NOK (eks. mva).

193. Pristaket som varsles for Network Norway innebærer symmetriske priser fra 1. juli 2012 og deretter nedtrapping til effektiv pris 1. januar 2013.

194. Pristaket gjelder for terminering av tale, uavhengig av om terminering skjer i GSM- eller UMTS-nett. Videre skal prisene for terminering til telefonsvartjenester ikke overstige prisene i tabellen ovenfor.

195. PT forutsetter at prisene skal være like for samtaler fra alle eksterne nett. Dette følger også av kravet om ikke-diskriminering, jf. kapittel 6.2.1.

³¹ PT er oppmerksom på at Tele2 og Network Norway må betale en høyere termineringspris for utgående trafikk som ikke termineres hos Telenor eller NetCom. Differansen mellom Telenor/NetComs termineringspris og prisene til de andre aktørene i markedet multiplisert med trafikkvolumet som termineres hos den enkelte aktør kan betraktes som en form for merkostnad for Tele2 og Network Norway. Denne merkostnaden vil redusere Tele2 og Network Norway sin netto merinntekt fra terminering noe. Dette er hensyntatt i utformingen av glidebanene for de to selskapene.

196. PT tar sikte på å fatte nytt vedtak om prisregulering innen utgangen av denne pristaksperioden. Frem til nytt vedtak blir fattet, skal Network Norways termineringspris ikke overstige NOK 0,17 per minutt (inflasjonsjustert).

6.4.5.6 Konkret prisregulering for Tele2

197. Ettersom den relevante investeringskostnaden for Tele2 sin del er dekket inn ved utgangen av 2010, er det mye som taler for at symmetriske priser basert på LRIC bør innføres så raskt som mulig for Tele2. Glidebane for Tele2 er derfor utformet med den hensikt å gi aktøren en viss tilpasningstid for å rebalansere priser og tilpasse forretningsdriften. PT har på denne bakgrunn fastsatt maksimalpris for Tele2 som angitt i tabellen nedenfor.

	Gjeldende pris ved utgangen av 2010	1. januar 2011 - 30. juni 2011	1. juli 2011 - 31. desember 2011	1. januar 2012 - 30. juni 2012	1. juli 2012 - 31. desember 2012	1. januar 2013 - 31. desember 2013
Tele2	0,90	0,50	0,40	0,30	0,25	0,17

Tabell 5: Maksimalpris per minutt for terminering av tale i Tele2s mobilnett i perioden 1. januar 2011 - 31. desember 2013. Alle priser i NOK (eks. mva).

198. Pristaket gjelder for terminering av tale, uavhengig av om terminering skjer i GSM- eller UMTS-nett. Videre skal prisene for terminering til telefonsvartjenester ikke overstige prisene i tabellen ovenfor.

199. PT forutsetter at prisene skal være like for samtaler fra alle eksterne nett. Dette følger også av kravet om ikke-diskriminering, jf. kapittel 6.2.1.

200. PT tar sikte på å fatte nytt vedtak om prisregulering innen utgangen av denne pristaksperioden. Frem til nytt vedtak blir fattet, skal Tele2s termineringspris ikke overstige NOK 0,17 per minutt (inflasjonsjustert).

6.4.6 **Prisregulering for MVNOer**

201. Det finnes tre alternativer for hvordan effektiv pris for en MVNO-tilbyder kan fastsettes:

- LRIC-resultatet for nettverksoperatøren som MVNOen har tilgangsavtale med kan legges til grunn i sin helhet. I praksis innebærer dette at kostnadene som MVNOen har ved å tilby terminering skal være identiske med kostnadene til nettverksoperatøren.
- De effektive kostnadene som MVNOen har knyttet til de funksjonene som operatøren selv står for, kan beregnes, ref den operatørspesifikke modellen for MVNO-tilbydere nevnt i kapittel 6.4.3.1. Deretter legges de effektive kostnadene som nettverksoperatøren har utover dette til, dvs. de effektive kostnadene for tjenestene som MVNOen kjøper tilgang til. En slik tilnærming vil avdekke hvorvidt MVNOene har høyere kostnader som følge av lavere trafikkvolum, dvs. om det er vesentlige stordriftsfordeler knyttet til de nettverkselementene som MVNOene selv forvalter.
- De effektive kostnadene som MVNOen har knyttet til egne nettverkselementer og aktiviteter kan beregnes. Deretter legges den faktiske tilgangsprisen i MVNO-avtalen med nettverksoperatøren til.

202. Slik PT vurderer det, er det ikke hensiktsmessig å inkludere kommersielt fremforhandlede tilgangspriser i den relevante termineringskostnaden. I forbindelse med LRIC-prosjektet har PT undersøkt hvorvidt MVNOene har slike kostnadsulemper vis-à-vis nettverksoperatøren som nevnt i det andre alternativet ovenfor. Tilsynet har ikke kunne avdekke høyere kostnader når MVNOene med sitt trafikkvolum står for de relevante MVNO-aktivitetene sammenlignet med når nettverksoperatøren står for de samme aktivitetene. PT mener på bakgrunn av dette at MVNOene bør reguleres på samme måte som de underliggende nettene de benytter, basert på nettverksoperatøren med høyest LRIC-resultat.

6.4.6.1 Konkret prisregulering for Ventelo, TDC og Mundio Mobile

203. Tilbydere med MVNO-tilgang ble i PTs vedtak 8. mai 2007 forespeilet en periode på tre til fire år med fritak fra effektive priser. TDC og Ventelo inngikk MVNO-avtale med Telenor høsten 2005. Begge tilbydere har således måtte påregne at perioden med mild regulering fases ut forholdsvis raskt i denne vedtaksperioden. Mundio Mobile lanserte tjenester i juli 2007. Selskapet kunne således forvente at perioden med fritak fra effektiv pris kunne avsluttes i løpet av 2011.

204. PT har på denne bakgrunn fastsatt maksimalpriser for TDC, Ventelo og Mundio Mobile som angitt i tabellen nedenfor.

	Gjeldende pris ved utgangen av 2010	1. januar 2011 - 30. juni 2011	1. juli 2011 - 31. desember 2011	1. januar 2012 - 30. juni 2012	1. juli 2012 - 31. desember 2012	1. januar 2013 - 31. desember 2013
TDC	0,75	0,50	0,40	0,30	0,25	0,17
Ventelo	0,75	0,50	0,40	0,30	0,25	0,17
Mundio Mobile	0,75	0,50	0,40	0,30	0,25	0,17

Tabell 6: Maksimalpris per minutt for terminering av tale i TDCs, Ventelos og Mundio Mobiles mobilnett i perioden 1. januar 2011 - 31. desember 2013. Alle priser i NOK (eks. mva).

205. Ettersom oppstartsfasen med fritak fra effektive priser kan anses for å løpe ut tidlig i denne vedtaksperioden både for Ventelo, TDC og Munido Mobile, er glidebanen for disse tilbyderne utformet med den hensikt å oppnå symmetriske og effektive priser så raskt som mulig, samtidig som aktørene gis en viss tilpasningstid for å rebalansere priser og tilpasse forretningsdriften.

206. Pristaket gjelder for terminering av tale, uavhengig av om terminering skjer i GSM- eller UMTS-nett. Videre skal prisene for terminering til telefonsvarertjenester ikke overstige prisene i tabellen ovenfor.

207. PT tar sikte på å fatte nytt vedtak om prisregulering innen utgangen av denne pristaksperioden. Frem til nytt vedtak blir fattet, skal termineringsprisene til Ventelo, TDC og Mundio Mobile ikke overstige NOK 0,17 per minutt (inflasjonsjustert).

208.

6.4.7 Godkjenning av priser og inflasjonsjustering

209. Dersom en tilbyder vil benytte andre priselementer enn pris per minutt (pris per samtale, pris per minutt i peak og off-peak osv.), skal selskapet minst tre måneder før prisendringen legge frem forslag til nye priser og vekter som prisene skal baseres på. De

valgte vektene skal dokumenteres med statistikk fra foregående år. PT vil deretter vurdere forslagene. Om nødvendig kan tilsynet kreve endringer i det fremlagte forslaget før godkjenning dersom PT ikke finner det sannsynliggjort at forslaget er innenfor maksimalpris.

210. Resultatene fra LRIC-modellen er beregnet i reelle priser basert på kroneverdi i 2009. Maksimalprisene er oppgitt i løpende priser frem til 1. januar 2013. PT mener at det er forsvarlig å benytte løpende priser i denne perioden, blant annet fordi det er såpass stort avvik mellom prisene og de beregnede LRIC-kostnadene. Maksimalprisene fra 1. januar 2013 vil bli justert for inflasjon. PT vil senest tre måneder før denne siste prisendringen spesifisere justeringsfaktoren.

6.4.8 Prisene for samtrafikktilknytning (trafikkapasitet og annet)

211. I utgangspunktet skal prisene for samtrafikktilknytning (trafikkapasitet og annet) settes etter kommersielle forhandlinger mellom partene. Tilbyderne som omfattes av dette varselet har både insentiv og mulighet til å ta overpris for denne typen produkter. PT ser derfor behov for at også disse prisene er regulert og pålegger både Telenor, NetCom, Network Norway, Tele2, Ventelo, TDC og Mundio Mobile krav om at prisene for samtrafikktilknytning skal være rimelige.

212. Hva som kan anses som en rimelig pris, vil måtte avgjøres ut fra den enkelte sak. Om nødvendig, for eksempel dersom det i fremtiden oppstår tilfeller hvor forhandlinger ikke fører frem eller PT mottar klagesaker, vil PT vurdere om den konkrete prisen er rimelig. Faktiske kostnader knyttet til samtrafikktilknytning vil være sentralt i en slik vurdering.

6.4.9 Nærmere om antatte konsekvenser av prisreguleringen

213. I dette kapittelet foretas det en vurdering av de samlede konsekvensene for henholdsvis eksisterende tilbydere, nye tilbydere og sluttbrukere i mobil- og fasttelefonmarkedet.

214. En vurdering av økonomiske konsekvenser for tilbydere og sluttbrukere må baseres på visse forutsetninger. PT har i de følgende beregningene lagt til grunn trafikkprognoser fra LRIC-modellen. Prognosene reflekter forventet utvikling i mobilmarkedet de nærmeste årene. Når det gjelder trafikk til og fra fastnett, er det lagt til grunn faktiske volumtall for første halvår 2009. Videre har PT lagt til grunn den reelle prisreduksjonen som Telenor, NetCom, Tele2, Network Norway, Ventelo og TDC pålegges fra 2011 til 2013 (inflasjonsjustering for 2013, ref kapittel 6.4.7 er ikke hensyntatt).

215. Trafikkstrømmene mellom tilbyderne som er omfattet av dette vedtaket er rimelig balanserte, hvilket innebærer at symmetri på sikt vil utligne kostnads- og inntektsforskjeller knyttet til terminering. Ved innfasing av symmetriske priser vil likevel de økonomiske konsekvensene slå ulikt ut for tilbyderne.

6.4.9.1 Antatte konsekvenser for eksisterende tilbydere av mobil- og fasttelefoni

Tele2

216. Vedtaket innebærer at Tele2s termineringspris reduseres med 73 øre per minutt fra 2011 til 2013. Dette medfører en total reduksjon i Tele2s termineringsinntekter på i underkant av 1,9 milliarder NOK, som tilsvarer en årlig gjennomsnittlig inntektsreduksjon på 630 millioner NOK over de neste tre årene.

217. Reduksjon i Telenors, NetComs, Network Norways, Ventelos og TDCs termineringspriser innebærer reduserte eksterne varekostnader for Tele2. Den totale

kostnadsbesparelsen for Tele2 vil være på i underkant av 900 millioner NOK. Dette tilsvarer en årlig kostnadsreduksjon på 300 millioner NOK over de neste tre årene.

218. Det betyr at total netto inntektsreduksjon for Tele2 i perioden 2011 til 2013 vil være på omkring 1 milliard NOK. At Tele2 i denne reguleringsperioden mister fordelene av å kunne ta en høy termineringspris og reguleres ned til et symmetrisk kostnadseffektivt nivå, vil således isolert sett ha en negativ resultateffekt for Tele2.

219. PT finner imidlertid grunn til å påpeke at selv om prisreguleringen innebærer en betydelig inntektsreduksjon, må den sees i sammenheng med at Tele2 i flere år har nytt godt av mild regulering. Tele2 har som nevnt i kapittel 6.4.5.4 ved utgangen av 2010 oppnådd merinntekter fra terminering som overstiger Tele2s andel av den relevante investeringskostnaden ved å bygge et tredje mobilnett med 75 prosent befolkningsdekning.

Network Norway

220. For Network Norway vil en reduksjon i termineringsprisen på 73 øre per minutt fra 2011 til 2013 utgjøre en total reduksjon i inntektene for selskapet på i overkant av 1,7 milliarder NOK. Dette tilsvarer en årlig gjennomsnittlig inntektsreduksjon på noe over 560 millioner NOK over de neste tre årene.

221. Tilsvarende vil reduserte eksterne varekostnader som følge av reduksjon i Telenors, NetComs, Tele2s, Ventelos og TDCs termineringspriser utgjøre om lag 1,1 milliarder NOK for Network Norway, som tilsvarer en årlig gjennomsnittlig kostnadsbesparelse på i overkant av 360 millioner NOK.

222. Netto inntektsreduksjon totalt sett vil for Network Norway i perioden 2011 til 2013 være på omkring 600 millioner NOK. At Network Norway, i likhet med Tele2, i denne reguleringsperioden mister fordelene av å kunne ta en høy termineringspris og reguleres ned til et symmetrisk kostnadseffektivt nivå, vil altså isolert sett ha en negativ resultateffekt for selskapet.

223. Den betydelige inntektsreduksjonen må imidlertid sees i sammenheng med at Network Norway, i likhet med Tele2, i flere år har nytt godt av mild regulering grunnet blant annet selskapets beslutning om å etablere seg som netteier i det norske mobilmarkedet. Network Norway har, som nevnt i kapittel 6.4.5.4, i perioden fra 1. oktober 2007 til 31. desember 2010 oppnådd merinntekter fra terminering på rundt 640 millioner NOK. Dette er noe mindre enn Network Norways andel av den relevante investeringskostnaden for å bygge et tredje mobilnett med 75 prosent befolkningsdekning. Tilsynets foreslåtte regulering for perioden 1. januar 2011 til 31. desember 2013 sikrer at Network Norway får dekket inn den resterende delen av relevant investeringskostnad gjennom merinntekter fra terminering.

Telenor

224. Vedtaket innebærer at Telenors termineringspris reduseres med 33 øre per minutt fra 2011 til 2013. Det gir en total reduksjon i Telenors termineringsinntekter på omlag 1,5 milliarder NOK. Samtidig vil reduksjonen i NetComs, Tele2s, Network Norways, Ventelos og TDCs termineringspriser gi Telenors mobilvirksomhet reduserte eksterne varekostnader på i underkant av 1,7 milliarder kroner. Det indikerer en samlet positiv effekt for Telenors mobilvirksomhet på omkring 160 millioner NOK.

225. Telenors og NetComs mobiltermineringspriser vil ved utgangen av 2010 være regulert ned til et kostnadsorientert symmetrisk nivå basert på resultatet av den første LRIC-modellen. Deres termineringspriser vil på dette tidspunktet være lavere enn termineringsprisene til de andre aktørene i mobilmarkedet. At den eksisterende asymmetrien i

mobiltermineringsmarkedene opphører i perioden 2011 til 2013, vil således, isolert sett, ha en positiv resultateffekt for Telenor.

226. Også Telenors fasttelefonivirksomhet vil påvirkes av reguleringen av mobile termineringspriser i form av reduserte eksterne varekostnader. PT legger til grunn at denne kostnadsreduksjonen mest sannsynlig vil komme fasttelefonikundene til gode i form av reduserte sluttbrukerpriser for samtaler fra fastnett til mobilnett, og at nettoeffekten for Telenors fasttelefonivirksomhet derfor vil være tilnærmet null. Erfaring viser at sluttbrukerpriser for å ringe fra fastnett til mobilnett reduseres når mobile termineringspriser reduseres.

NetCom

227. For NetCom vil en reduksjon i termineringsprisen på 33 øre utgjøre en total reduksjon i inntektene til selskapet på i underkant av 1,7 milliarder NOK for perioden 2011 til 2013. Tilsvarende vil reduserte eksterne varekostnader som følge av reduksjonen i Telenors, Tele2s, Network Norways, Ventelos og TDCs termineringspriser utgjøre om lag 1,7 milliarder NOK for NetCom. Det betyr en marginal positiv effekt for NetCom.

228. NetComs termineringspris vil som nevnt ovenfor ved utgangen av 2010 være lavere enn termineringsprisene til de andre tilbyderne i mobilmarkedet med unntak av Telenor. Tilsvarende som for Telenor vil NetCom nyte godt av at den asymmetriske reguleringen i mobiltermineringsmarkedene opphører i løpet av reguleringsperioden. Således vil foreslått regulering, isolert sett, ha en positiv resultateffekt for NetCom.

Ventelo

229. Vedtaket innebærer at Ventelos termineringspris reduseres med 58 øre per minutt fra 2011 til 2013. Dette medfører at Ventelos inntekter fra terminering i perioden reduseres med i underkant av 400 millioner NOK. Samtidig vil reduksjonen i Telenors, NetComs, Tele2s, Network Norways og TDCs termineringspriser gi Ventelo reduserte eksterne varekostnader på i underkant av 400 millioner NOK.

230. Netto resultateffekt av foreslått regulering for perioden 2011 til 2013 for Ventelo vil dermed bli tilnærmet lik null.

TDC

231. For TDC vil en reduksjon i termineringsprisen på 58 øre utgjøre en total reduksjon i inntektene til selskapet på i underkant av 100 millioner NOK for perioden 2011 til 2013. Tilsvarende vil reduserte eksterne varekostnader som følge av reduksjon i Telenors, NetComs, Tele2s, Network Norways og Ventelos termineringspriser utgjøre omlag 100 millioner NOK.

232. Netto resultateffekt av foreslått regulering for perioden 2011 til 2013 for TDC vil dermed bli tilnærmet lik null.

6.4.9.2 Antatte konsekvenser for potensielle nye tilbydere av mobiltelefoni

233. Samtrafikkforpliktelsene og krav om ikke-diskriminering, offentliggjøring og standardtilbud reduserer etableringshindringer i markedene for elektronisk kommunikasjon ved at nye tilbydere kan sikres samtrafikk uten for høye transaksjonskostnader og på ikke-diskriminerende vilkår i forhold til allerede etablerte tilbydere.

234. Den varslede prisreguleringen for Telenor, NetCom, Tele2, Network Norway, Ventelo og TDC vil bidra til å redusere etableringshindringene for andre nye tilbydere i mobilmarkedet ved at disse får lavere varekostnad for ekstern terminering.

6.4.9.3 Antatte konsekvenser for sluttbrukere

235. Prisreguleringen i dette vedtaket vil føre til mer effektiv bruk av ressursene og økt forbrukervelferd, spesielt som følge av mulighetene for reduserte sluttbrukerpriser for samtaler fra fastnett (inkludert bredbåndstelefon) til mobilnett. PT forventer at Telenor og andre tilbydere av fasttelefon setter ned sine sluttbrukerpriser for samtaler til mobilnett som følge av reduksjonene i termineringspriser, jf. drøftelse av effektene for Telenor og andre tilbydere av fasttelefon i kapittel 6.4.9.1 ovenfor.

236. Hvis sluttbrukerprisene for å ringe fra fastnett til mobilnett settes tilsvarende ned som reduksjonen i de enkelte mobilaktørens termineringspriser tilsier, vil det bety i overkant av 550 millioner NOK i sparte kostnader per år for sluttbrukerne. Dette anslaget er eksklusiv merverdiavgift.

237. Det er større usikkerhet knyttet til hvilken effekt vedtaket vil ha på utviklingen i sluttbrukerprisene for samtaler mellom de ulike mobilnettene. Når inntektene fra mobilterminering reduseres, kan de regulerte tilbyderne velge å rebalansere sine sluttbrukerpriser for å kompensere deler av inntektsbortfallet på termineringssiden. En slik rebalansering omtales ofte som "*waterbed-effekten*" og er drøftet i blant annet i Explanatory note til Kommisjonens anbefaling³²

238. PT vil påpeke at en rebalansering av sluttbrukerprisene som innebærer at de ulike trafikktypene mellom mobil- og fastnett og mellom ulike mobilnett i større grad reflekterer underliggende kostnader, vil gi en mer samfunnsøkonomisk effektiv prissetting selv om det ikke nødvendigvis innebærer prisreduksjoner for alle sluttbrukerne.

6.4.9.4 Totalvurdering av antatte konsekvenser

239. Hensynet til samfunnsøkonomisk effektivitet tilsier etter PTs vurdering at asymmetriske termineringspriser for aktørene som omfattes av dette varselet må fases ut i løpet av reguleringsperioden for å hindre uheldig konkurransevridning og ineffektivitet på lang sikt.

240. Tilsynet har i dette varselet balansert de føringer som følger av EU-kommisjonens anbefaling av 7. mai 2009 og SDs vedtak av 19. mai 2009. Effektiv prissetting er forsøkt oppnådd så raskt som mulig, samtidig som tilbyderne er gitt tid til tilpasning og nye netteiere er tilgodesett tilstrekkelige merinntekter for bygging av ny infrastruktur. PT mener derfor at varselet også legger til rette for bærekraftig konkurranse, som igjen kan sikre et godt tilbud til sluttbrukerne både med hensyn på tjenestekvalitet, innovasjon og priser for mobiltjenester.

241. På bakgrunn av det ovennevnte konkluderer PT med at de antatte konsekvensene av varselet er i overensstemmelse både med målsetningen som ligger til grunn for reguleringen av marked 7 (dvs. prinsipp 2 om at effektiv ressursutnyttelse og forbrukeres interesser skal ivaretas når duplisering av infrastruktur ikke antas å være mulig), og med den overordnede målsetningen om bærekraftig konkurranse i mobilmarkedet.

³² For Explanatory Note til Kommisjonens anbefaling, se: <http://intug.org/wp-content/uploads/2009/03/recommendation-on-the-regulatory-treatment-of-frts-and-mtrs-in-the-eu-explanatory-note.pdf>

6.5 Vurdering av den samlede effekten av de særskilte forpliktelsene

242. Som en del av forholdsmessighetsvurderingene foretar PT en vurdering av den samlede effekten av de særskilte forpliktelsene som varsles for tilbyderne med sterk markedsstilling.

6.5.1.1 Telenor og NetCom

243. PT varsler at Telenor og NetCom vil bli pålagt tilsvarende forpliktelser som ved vedtaket 8. mai 2007. Prisreguleringen er imidlertid strammet inn ved at prisene trappes ned til et nivå tilsvarende LRAIC uten påslag for felleskostnader etter PTs oppdaterte LRIC-modell. På den annen side oppnås symmetriske termineringspriser for alle aktører fra 1. juli 2012, hvilket vil ha en positiv effekt for Telenor og NetCom.

244. Forpliktelsene som vil bli pålagt Telenor og NetCom vil etter PTs syn kunne representere en relativt tyngende regulatorisk byrde samlet sett. Like fullt mener PT det vil være forholdsmessig å pålegge samtlige av disse forpliktelsene. Telenor er den største tilbyderen av terminering etterfulgt av NetCom. For å hindre utnyttelse av markedsrett og for å legge til rette for effektiv bruk av de eksisterende ressursene, herunder sikre alle-til-alle-kommunikasjon, effektive samtrafikkforhandlinger og effektiv prising, mener PT at samtlige av de foreslåtte forpliktelsene må tas i bruk. At den samlede effekten blir forholdsvis byrdefull for Telenor og NetCom, kan da ikke tillegges avgjørende vekt, så lenge det ikke finnes alternative former for regulering som er bedre egnet til å gi et tilfredsstillende resultat. PT har ikke kunnet identifisere slike forhold og mener således at den samlede effekten av virkemidlene ikke kan anses uforholdsmessig.

6.5.1.2 Tele2

245. PT varsler at Tele2 vil bli pålagt tilsvarende forpliktelser som ved vedtaket 8. mai 2007, med unntak av prisregulering og at selskapet ikke vil være pålagt å utarbeide standardavtale. PT varsler at Tele2 sine priser skal reduseres ned mot og nå et effektiv og symmetrisk nivå i løpet av denne vedtaksperioden. Dette skyldes at selskapet ikke lenger anses som en tilbyder i oppstartsfasen. PT har videre redegjort for at Tele2 har fått dekket inn investeringene knyttet til å ta steget opp til å bli nettverkseier gjennom asymmetriske termineringspriser i perioden 1. oktober 2007 til 1. januar 2012.

246. De varslede forpliktelsene vil etter PTs syn kunne representere en relativt tyngende regulatorisk byrde samlet sett. Like fullt mener PT det vil være forholdsmessig å pålegge samtlige av disse forpliktelsene for å sikre effektiv ressursbruk og hindre uheldig konkurransevridning over tid. Som beskrevet ovenfor har tilsynet også lagt vekt på å sikre tilstrekkelig fortjeneste for Tele2 for å legge til rette for investering i infrastruktur.

247. At den samlede effekten blir forholdsvis byrdefull for Tele2, kan da ikke tillegges avgjørende vekt, så lenge det ikke finnes alternative former for regulering som er bedre egnet til å gi et tilfredsstillende resultat. PT har ikke kunnet identifisere slike forhold og mener således at den samlede effekten av virkemidlene ikke kan anses uforholdsmessig.

6.5.1.3 Network Norway

248. PT varsler at Network Norway vil bli pålagt tilsvarende forpliktelser som ved vedtaket 17. november 2008, med unntak av prisregulering. PT varsler at Network Norway sine priser skal reduseres ned mot og nå et effektiv og symmetrisk nivå i løpet av denne vedtaksperioden. Dette skyldes at selskapet ikke lenger anses som en tilbyder i oppstartsfasen. PT har videre redegjort for at Network Norway har fått dekket inn investeringene knyttet til å etablere seg

som nettverkseier gjennom asymmetriske termineringspriser i perioden 1. oktober 2007 til 1. januar 2012.

249. De varslede forpliktelsene vil etter PTs syn kunne representere en relativt tyngende regulatorisk byrde samlet sett. Like fullt mener PT det vil være forholdsmessig å pålegge samtlige av disse forpliktelsene for å sikre effektiv ressursbruk og hindre uheldig konkurransevridning over tid. Som beskrevet ovenfor har tilsynet også lagt vekt på å sikre tilstrekkelig fortjeneste for Network Norway for å legge til rette for investering i infrastruktur.

250. At den samlede effekten blir forholdsvis byrdefull for Network Norway, kan da ikke tillegges avgjørende vekt, så lenge det ikke finnes alternative former for regulering som er bedre egnet til å gi et tilfredsstillende resultat. PT har ikke kunnet identifisere slike forhold og mener således at den samlede effekten av virkemidlene ikke kan anses uforholdsmessig.

6.5.1.4 TDC, Ventelo og Mundio Mobile

251. PT varsler at TDC vil bli pålagt tilsvarende forpliktelser som ved vedtaket 8. mai 2007 og tilleggsvedtaket 17. november 2008, med unntak av prisregulering. Tilsvarende vil Ventelo og Mundio Mobile bli pålagt samme forpliktelser som ved vedtaket 17. november 2008, med unntak av prisreguleringen. PT varsler at termineringsprisene til de nevnte tilbyderne skal reduseres ned mot og nå et effektiv og symmetrisk nivå i løpet av denne vedtaksperioden. Dette skyldes at selskapene ikke lenger anses for å være i en oppstartsfase.

252. Totalt sett er varsler PT færre forpliktelser overfor TDC, Ventelo og Mundio Mobile enn for øvrige tilbydere. Imidlertid medfører den varslede prisreguleringen at forpliktelsene etter PTs syn vil kunne representere en relativt tung regulatorisk byrde. Like fullt mener PT det vil være forholdsmessig å pålegge samtlige av disse forpliktelsene for å sikre effektiv ressursbruk og hindre uheldig konkurransevridning over tid.

253. At den samlede effekten blir forholdsvis byrdefull for TDC, Ventelo og Mundio Mobile, kan da ikke tillegges avgjørende vekt, så lenge det ikke finnes alternative former for regulering som er bedre egnet til å gi et tilfredsstillende resultat. PT har ikke kunnet identifisere slike forhold og mener således at den samlede effekten av virkemidlene ikke kan anses uforholdsmessig.

7 Varsel om pålegg om særskilte forpliktelser

254. På bakgrunn av gjennomgangen ovenfor, har PT konkludert med at tilbydere med sterk markedsstilling i markedene for terminering av tale i mobilnett bør underlegges flere særskilte forpliktelser. I dette kapittelet varsles det konkrete innholdet i disse forpliktelsene.

7.1 Telenor ASA

255. PT vil pålegge Telenor ASA følgende særskilte forpliktelser i markedet for terminering av tale i sitt mobilnett:

7.1.1 Samtrafikk

256. Etersom Telenor ASA utpekes som tilbyder med sterk markedsstilling i markedet for terminering av tale i mobilnett, vil selskapet ha plikt til å imøtekomme enhver rimelig anmodning om samtrafikk, jf. ekomloven § 4-2 tredje ledd.

257. Med hjemmel i ekomloven § 4-1 vil PT pålegges Telenor ASAs å slutføre forhandlinger om å inngå eller endre avtale om terminering i sitt mobilnett uten ugrunnet

opphold. Telenor plikter på forespørsel fra den anmodende part, å dokumentere overfor denne tidsbruken i forbindelse med de relevante avtaleforhandlingene. PT skal motta kopi av den aktuelle dokumentasjonen. Dokumentasjonsplikten gjelder likevel ikke dersom forespørselen ble fremsatt senere enn tre måneder etter at de relevante forhandlingene ble avsluttet.

258. Dersom tilgang nektes, skal den som har anmodet om tilgang få et dokumentert og begrunnet avslag på anmodningen, jf. ekomloven § 4-2 tredje ledd siste punktum. Begrunnelsen må inneholde alle opplysninger som er nødvendige for å vurdere grunnlaget for avslaget, slik som for eksempel årsaken til at tilgang nektes, med nødvendig teknisk dokumentasjon.

7.1.2 Ikke-diskriminering

259. Med hjemmel i ekomloven § 4-7 første og andre ledd varsler PT krav om ikke-diskriminering i tilknytning til terminering i mobilnettet til Telenor ASA. For å være tilstrekkelig effektivt, mener PT at kravet om ikke-diskriminering må gjelde både mellom eksterne virksomheter (ekomloven § 4-7 første ledd) og mellom egne og eksterne virksomheter (ekomloven § 4-7 annet ledd). Plikten til å ikke-diskriminere gjelder likevel ikke for eventuelle forskjeller i termineringspris for henholdsvis nettinterne og netteksterne anrop.

7.1.3 Standardavtale og offentliggjøring

260. Med hjemmel i ekomloven § 4-6 tredje og fjerde ledd vil PT pålegge Telenor ASA å utarbeide og offentliggjøre standardavtale for samtrafikk. Publisering av avtalen på eget nettsted anses som en tilfredsstillende måte for offentliggjøring. Standardavtalen skal være tilstrekkelig oppdelt i enkeltelementer med tilhørende vilkår basert på behov i markedet slik at den andre part ikke tvinges til å akseptere tjenester, funksjoner eller ytelser som det ikke er anmodet om. Avtalen skal holdes løpende oppdatert og skal inneholde alle opplysninger som er viktige for tjenesten som tilbys, herunder opplysninger om:

- tilbudt samtrafikkjeneste,
- generelle avtalevilkår,
- termineringspriser,
- priselementer og hvilke tjenester de enkelte priselementene dekker,
- eventuelle rabatter og rabattkriterier,
- prisberegningmåter for eventuelle tilbud uten fast pris,
- geografisk leveringsområde,
- eventuelle betydelige kapasitetsbegrensninger for levering,
- egenskaper av teknisk og fysisk natur herunder grensesnitt som brukes ved nettermineringspunktene, samt hvilke standarder som er nyttet,
- samtrafikkpunkter,
- avtalt kvalitetsnivå, og
- bestemmelser om rimelig kompensasjon ved svikt i overholdelsen av avtalt kvalitetsnivå.

261. Med hjemmel i ekomloven § 4-6 første, jf. fjerde ledd vil PT pålegge Telenor ASA å forhåndsvarsle andre tilbydere om eventuelle endringer i eksisterende samtrafikktilbud for mobiltelefoni senest to måneder før de gjennomføres.

262. Med hjemmel i ekomloven § 10-3 vil PT pålegge Telenor ASA å sende kopi av samtlige avtaler knyttet til terminering av tale i mobilnett til PT. Kopi av sluttforhandlede

individuelle avtaler basert på standardavtale skal innsendes i undertegnet stand. Oversendelsen til PT skal skje uten ugrunnet opphold og senest to uker etter signering. Telenor ASA plikter videre å underrette PT om endringer i avtaler knyttet til terminering av tale i mobilnett. Av informasjonen skal det fremgå klart hvor i avtalen endringene er foretatt og hva disse består i. PT skal informeres om endringer senest to måneder før de gjennomføres.

7.1.4 Prisregulering

263. Med hjemmel i ekomloven § 4-9 vil PT pålegge Telenor ASA å fastsette pris for terminering av tale i mobilnett i henhold til tabellen nedenfor.

	Gjeldende pris ved utgangen av 2010	1. januar 2011 - 30. juni 2011	1. juli 2011 - 31. desember 2011	1. januar 2012 - 30. juni 2012	1. juli 2012 - 31. desember 2012	1. januar 2013 - 31. desember 2013
Telenor	0,50	0,30	0,30	0,30	0,25	0,17

Tabell 7: Maksimalpris per minutt for terminering av tale i Telenor ASAs mobilnett i perioden 1. januar 2011 til 31. desember 2013. Alle priser er oppgitt i NOK (eks. mva).

264. Prisene gjelder for terminering av tale, uavhengig av om terminering skjer i GSM- eller UMTS-nett, samt telefonsvarettjeneste knyttet til Telenor ASAs mobilnett.

265. Maksimalprisene er oppgitt i løpende priser frem til 1. januar 2013. Maksimalprisene fra 1. januar 2013 vil bli justert for inflasjon. PT vil senest tre måneder før denne siste prisendringen spesifisere justeringsfaktoren.

266. Maksimalprisen gjelder per minutt. Telenor har anledning til å fastsette sin termineringspris basert på ulike prislelementer (pris per samtale, pris per minutt i peak og off-peak og så videre), forutsatt at et vektet gjennomsnitt av de ulike prislementene ikke overstiger maksimalprisen per minutt.

267. Dersom Telenor ASA velger å fastsette sin termineringspris basert på andre elementer enn pris per minutt, vil PT med hjemmel i ekomloven § 10-3 pålegge Telenor ASA å informere tilsynet minst tre måneder før prisendring om forslag til nye priser og vekter som disse skal baseres på. Vektene skal baseres på faktisk trafikkvolum og -mønster i foregående år. Dokumentasjon for vektene skal følge med forslaget.

268. Slike forslag må forhåndsgodkjennes av PT før prisendringer kan iverksettes. PT kan kreve endringer i det fremlagte forslaget før godkjenning dersom PT ikke finner det sannsynliggjort at forslaget er innenfor maksimalpris.

269. PT vil kunne fatte nytt vedtak om prisregulering ved utgangen av pristaksperioden, eventuelt vedtak om opphevelse av prisregulering. Frem til nytt vedtak er fattet, skal prisen ikke overstige NOK 0,17 per minutt (inflasjonsjustert).

270. Med hjemmel i ekomloven § 4-9 vil PT pålegge Telenor ASA å ha rimelige priser for samtrafikktilknytning til mobilnett.

7.2 NetCom as

271. PT vil pålegge NetCom as følgende særskilte forpliktelser i markedet for terminering av tale i sitt mobilnett:

7.2.1 Samtrafikk

272. Ettersom NetCom as utpekes som tilbyder med sterk markedsstilling i markedet for terminering av tale i mobilnett, vil selskapet ha plikt til å imøtekomme enhver rimelig anmodning om samtrafikk, jf. ekomloven § 4-2 tredje ledd.

273. Med hjemmel i ekomloven § 4-1 vil PT pålegge NetCom as å slutføre forhandlinger om å inngå eller endre avtale om terminering i sitt mobilnett uten ugrunnet opphold. NetCom plikter på forespørsel fra den anmodende part, å dokumentere overfor denne tidsbruken i forbindelse med de relevante avtaleforhandlingene. PT skal motta kopi av den aktuelle dokumentasjonen. Dokumentasjonsplikten gjelder likevel ikke dersom forespørselen ble fremsatt senere enn tre måneder etter at de relevante forhandlingene ble avsluttet.

274. Dersom tilgang nektes, skal den som har anmodet om tilgang få et dokumentert og begrunnet avslag på anmodningen, jf. ekomloven § 4-2 tredje ledd siste punktum. Begrunnelsen må inneholde alle opplysninger som er nødvendige for å vurdere grunnlaget for avslaget, slik som for eksempel årsaken til at tilgang nektes, med nødvendig teknisk dokumentasjon.

7.2.2 Ikke-diskriminering

275. Med hjemmel i ekomloven § 4-7 første og andre ledd varsler PT krav om ikke-diskriminering i tilknytning til terminering i mobilnettet til NetCom as. For å være tilstrekkelig effektivt, mener PT at kravet om ikke-diskriminering må gjelde både mellom eksterne virksomheter (ekomloven § 4-7 første ledd) og mellom egne og eksterne virksomheter (ekomloven § 4-7 annet ledd). Plikten til å ikke-diskriminere gjelder likevel ikke for eventuelle forskjeller i termineringspris for henholdsvis nettinterne og netteksterne anrop.

7.2.3 Standardavtale og offentliggjøring

276. Med hjemmel i ekomloven § 4-6 tredje og fjerde ledd vil PT pålegge NetCom as å utarbeide og offentliggjøre standardavtale for samtrafikk. Publisering av avtalen på eget nettsted anses som en tilfredsstillende måte for offentliggjøring. Standardavtalen skal være tilstrekkelig oppdelt i enkeltelementer med tilhørende vilkår basert på behov i markedet slik at den andre part ikke tvinges til å akseptere tjenester, funksjoner eller ytelser som det ikke er anmodet om. Avtalen skal holdes løpende oppdatert og skal inneholde alle opplysninger som er viktige for tjenesten som tilbys, herunder opplysninger om:

- tilbudt samtrafikkjeneste,
- generelle avtalevilkår,
- termineringspriser,
- prislelementer og hvilke tjenester de enkelte prislementene dekker,
- eventuelle rabatter og rabattkriterier,
- prisberegningmåter for eventuelle tilbud uten fast pris,
- geografisk leveringsområde,
- eventuelle betydelige kapasitetsbegrensninger for levering,
- egenskaper av teknisk og fysisk natur herunder grensesnitt som brukes ved nettermineringspunktene, samt hvilke standarder som er nyttet,
- samtrafikkpunkter,
- avtalt kvalitetsnivå, og

- bestemmelser om rimelig kompensasjon ved svikt i overholdelsen av avtalt kvalitetsnivå.

277. Med hjemmel i ekomloven § 4-6 første, jf. fjerde ledd vil PT pålegge NetCom as å forhåndsvarsle andre tilbydere om eventuelle endringer i eksisterende samtrafikktilbud for mobiltelefoni senest to måneder før de gjennomføres.

278. Med hjemmel i ekomloven § 10-3 vil PT pålegge NetCom as å sende kopi av samtlige avtaler knyttet til terminering av tale i mobilnett til PT. Kopi av sluttforhandlede individuelle avtaler basert på standardavtale skal innsendes i undertegnet stand. Oversendelsen til PT skal skje uten ugrunnet opphold og senest to uker etter signering. NetCom as plikter videre å underrette PT om endringer i avtaler knyttet til terminering av tale i mobilnett. Av informasjonen skal det fremgå klart hvor i avtalen endringene er foretatt og hva disse består i. PT skal informeres om endringer senest to måneder før de gjennomføres.

7.2.4 Prisregulering

279. Med hjemmel i ekomloven § 4-9 vil PT pålegge NetCom as å fastsette pris for terminering av tale i mobilnett i henhold til tabellen nedenfor.

	Gjeldende pris ved utgangen av 2010	1. januar 2011 - 30. juni 2011	1. juli 2011 - 31. desember 2011	1. januar 2012 - 30. juni 2012	1. juli 2012 - 31. desember 2012	1. januar 2013 - 31. desember 2013
NetCom	0,50	0,30	0,30	0,30	0,25	0,17

Tabell 8: Maksimalpris per minutt for terminering av tale i NetCom as' mobilnett i perioden 1. januar 2011 til 31. desember 2013. Alle priser er oppgitt i NOK (eks. mva).

280. Prisene gjelder for terminering av tale, uavhengig av om terminering skjer i GSM- eller UMTS-nett, samt telefonsvartjeneste knyttet til NetCom as' mobilnett.

281. Maksimalprisene er oppgitt i løpende priser frem til 1. januar 2013. Maksimalprisene fra 1. januar 2013 vil bli justert for inflasjon. PT vil senest tre måneder før denne siste prisendringen spesifisere justeringsfaktoren.

282. Maksimalprisen gjelder per minutt. NetCom as har anledning til å fastsette sin termineringspris basert på ulike priselementer (pris per samtale, pris per minutt i peak og off-peak og så videre), forutsatt at et vektet gjennomsnitt av de ulike priselementene ikke overstiger maksimalprisen per minutt.

283. Dersom NetCom as velger å fastsette sin termineringspris basert på andre elementer enn pris per minutt, vil PT med hjemmel i ekomloven § 10-3 pålegge NetCom as å informere PT minst tre måneder før prisendring om forslag til nye priser og vekter som disse skal baseres på. Vektene skal baseres på faktisk trafikkvolum og -mønster i foregående år. Dokumentasjon for vektene skal følge med forslaget.

284. Slike forslag må forhåndsgodkjennes av PT før prisendringer kan iverksettes. PT kan kreve endringer i det fremlagte forslaget før godkjenning dersom PT ikke finner det sannsynliggjort at forslaget er innenfor maksimalpris.

285. PT vil kunne fatte nytt vedtak om prisregulering ved utgangen av pristaksperioden, eventuelt vedtak om opphevelse av prisregulering. Frem til nytt vedtak er fattet, skal prisen ikke overstige NOK 0,17 per minutt (inflasjonsjustert).

286. Med hjemmel i ekomloven § 4-9 vil PT pålegge NetCom as å ha rimelige priser for samtrafikktilknytning til mobilnett.

7.3 Tele2 Norge AS

287. PT vil pålegge Tele2 Norge AS følgende særskilte forpliktelser i markedet for terminering av tale i Tele2 AS' mobilnett:

7.3.1 Samtrafikk

288. Ettersom Tele2 Norge AS utpekes som tilbyder med sterk markedsstilling i markedet for terminering av tale i mobilnett, vil selskapet ha plikt til å imøtekomme enhver rimelig anmodning om samtrafikk, jf. ekomloven § 4-2 tredje ledd.

289. Med hjemmel i ekomloven § 4-1 vil PT pålegge Tele2 Norge AS å slutføre forhandlinger om å inngå eller endre avtale om terminering i sitt mobilnett uten ugrunnet opphold. Tele2 plikter på forespørsel fra den anmodende part, å dokumentere overfor denne tidsbruken i forbindelse med de relevante avtaleforhandlingene. PT skal motta kopi av den aktuelle dokumentasjonen. Dokumentasjonsplikten gjelder likevel ikke dersom forespørselen ble fremsatt senere enn tre måneder etter at de relevante forhandlingene ble avsluttet.

290. Dersom tilgang nektes, skal den som har anmodet om tilgang få et dokumentert og begrunnet avslag på anmodningen, jf. ekomloven § 4-2 tredje ledd siste punktum. Begrunnelsen må inneholde alle opplysninger som er nødvendige for å vurdere grunnlaget for avslaget, slik som for eksempel årsaken til at tilgang nektes, med nødvendig teknisk dokumentasjon.

7.3.2 Ikke-diskriminering

291. Med hjemmel i ekomloven § 4-7 første og andre ledd varsler PT krav om ikke-diskriminering i tilknytning til terminering i mobilnettet til Tele2 Norge AS. For å være tilstrekkelig effektivt, mener PT at kravet om ikke-diskriminering må gjelde både mellom eksterne virksomheter (ekomloven § 4-7 første ledd) og mellom egne og eksterne virksomheter (ekomloven § 4-7 annet ledd). Plikten til å ikke-diskriminere gjelder likevel ikke for eventuelle forskjeller i termineringspris for henholdsvis nettinterne og netteksterne anrop.

7.3.3 Offentliggjøring

292. Med hjemmel i ekomloven § 4-6 tredje og fjerde ledd vil PT pålegge Tele2 Norge AS å offentliggjøre sine priser for terminering i mobilnett. Publisering på eget nettsted anses som en tilfredsstillende metode for offentliggjøring. Standardpriser og eventuelle rabatter med tilhørende kriterier skal fremgå.

293. Med hjemmel i ekomloven § 4-6 første jf. fjerde ledd vil PT pålegge Tele2 Norge AS å gi forhåndsvarsel til andre tilbydere om eventuelle endringer i eksisterende tilbud senest to måneder før de gjennomføres.

294. Med hjemmel i ekomloven § 10-3 vil PT pålegge Tele2 Norge AS å sende PT kopi av avtaler med andre enn Telenor ASA og NetCom AS knyttet til terminering i mobilnett. Oversendelse til PT skal skje uten ugrunnet opphold og senest to uker etter signering. Tele2 Norge AS plikter videre å underrette PT om endringer i avtalene. Av informasjonen skal det fremgå klart hvor i avtalen endringene er foretatt og hva disse består i. PT skal informeres om endringer i samtrafikkavtalen knyttet til terminering senest to måneder før de gjennomføres.

7.3.4 Prisregulering

295. Med hjemmel i ekomloven § 4-9 vil PT pålegge Tele2 Norge AS å fastsette pris for terminering av tale i mobilnett i henhold til tabellen nedenfor.

	Gjeldende pris ved utgangen av 2010	1. januar 2011 - 30. juni 2011	1. juli 2011 - 31. desember 2011	1. januar 2012 - 30. juni 2012	1. juli 2012 - 31. desember 2012	1. januar 2013 - 31. desember 2013
Tele2	0,90	0,50	0,40	0,30	0,25	0,17

Tabell 9: Maksimalpris per minutt for terminering av tale i Tele2 Norge AS' mobilnett i perioden 1. januar 2011 til 31. desember 2013. Alle priser er oppgitt i NOK (eks. mva).

296. Prisene gjelder for terminering av tale, uavhengig av om terminering skjer i GSM- eller UMTS-nett, samt telefonsvarettjeneste knyttet til Tele2 Norge AS' mobilnett.

297. Maksimalprisene er oppgitt i løpende priser frem til 1. januar 2013. Maksimalprisene fra 1. januar 2013 vil bli justert for inflasjon. PT vil senest tre måneder før denne siste prisendringen spesifisere justeringsfaktoren.

298. Maksimalprisen gjelder per minutt. Tele2 Norge AS har anledning til å fastsette sin termineringspris basert på ulike prislelementer (pris per samtale, pris per minutt i peak og off-peak og så videre), forutsatt at et vektet gjennomsnitt av de ulike prislelementene ikke overstiger maksimalprisen per minutt.

299. Dersom Tele2 Norge AS velger å fastsette sin termineringspris basert på andre elementer enn pris per minutt, vil PT med hjemmel i ekomloven § 10-3 pålegge Tele2 Norge AS å informere PT minst tre måneder før prisendring om forslag til nye priser og vekter som disse skal baseres på. Vektene skal baseres på faktisk trafikkvolum og -mønster i foregående år. Dokumentasjon for vektene skal følge med forslaget.

300. Slike forslag må forhåndsgodkjennes av PT før prisendringer kan iverksettes. PT kan kreve endringer i det fremlagte forslaget før godkjenning dersom PT ikke finner det sannsynliggjort at forslaget er innenfor maksimalpris.

301. PT vil kunne fatte nytt vedtak om prisregulering ved utgangen av pristaksperioden, eventuelt vedtak om opphevelse av prisregulering. Frem til nytt vedtak er fattet, skal prisen ikke overstige NOK 0,17 per minutt (inflasjonsjustert).

302. Med hjemmel i ekomloven § 4-9 vil PT pålegge Tele2 Norge AS å ha rimelige priser for samtrafikktilknytning til mobilnett.

7.4 Network Norway AS

303. PT vil pålegge Network Norway AS følgende særskilte forpliktelser i markedet for terminering av tale i Network Norway AS' mobilnett:

7.4.1 Samtrafikk

304. Ettersom Network Norway AS utpekes som tilbyder med sterk markedsstilling i markedet for terminering av tale i mobilnett, vil selskapet ha plikt til å imøtekomme enhver rimelig anmodning om samtrafikk, jf. ekomloven § 4-2 tredje ledd.

305. Med hjemmel i ekomloven § 4-1 vil PT pålegge Network Norway AS å slutføre forhandlinger om å inngå eller endre avtale om terminering i sitt mobilnett uten ugrunnet opphold. Network Norway plikter på forespørsel fra den anmodende part, å dokumentere

overfor denne tidsbruken i forbindelse med de relevante avtaleforhandlingene. PT skal motta kopi av den aktuelle dokumentasjonen. Dokumentasjonsplikten gjelder likevel ikke dersom forespørselen ble fremsatt senere enn tre måneder etter at de relevante forhandlingene ble avsluttet.

306. Dersom tilgang nektes, skal den som har anmodet om tilgang få et dokumentert og begrunnet avslag på anmodningen, jf. ekomloven § 4-2 tredje ledd siste punktum. Begrunnelsen må inneholde alle opplysninger som er nødvendige for å vurdere grunnlaget for avslaget, slik som for eksempel årsaken til at tilgang nektes, med nødvendig teknisk dokumentasjon.

7.4.2 Ikke-diskriminering

307. Med hjemmel i ekomloven § 4-7 første og andre ledd varsler PT krav om ikke-diskriminering i tilknytning til terminering i mobilnettet til Network Norway AS. For å være tilstrekkelig effektivt, mener PT at kravet om ikke-diskriminering må gjelde både mellom eksterne virksomheter (ekomloven § 4-7 første ledd) og mellom egne og eksterne virksomheter (ekomloven § 4-7 annet ledd). Plikten til å ikke-diskriminere gjelder likevel ikke for eventuelle forskjeller i termineringspris for henholdsvis nettinterne og netteksterne anrop.

7.4.3 Offentliggjøring

308. Med hjemmel i ekomloven § 4-6 tredje og fjerde ledd vil PT pålegge Network Norway AS å offentliggjøre sine priser for terminering i mobilnett. Publisering på eget nettsted anses som en tilfredsstillende metode for offentliggjøring. Standardpriser og eventuelle rabatter med tilhørende kriterier skal fremgå.

309. Med hjemmel i ekomloven § 4-6 første jf. fjerde ledd vil PT pålegge Network Norway AS å gi forhåndsvarsel til andre tilbydere om eventuelle endringer i eksisterende tilbud senest to måneder før de gjennomføres.

310. Med hjemmel i ekomloven § 10-3 vil PT pålegge Network Norway AS å sende PT kopi av avtaler med andre enn Telenor ASA og NetCom AS knyttet til terminering i mobilnett. Oversendelse til PT skal skje uten ugrunnet opphold og senest to uker etter signering. Network Norway AS plikter videre å underrette PT om endringer i avtalene. Av informasjonen skal det fremgå klart hvor i avtalen endringene er foretatt og hva disse består i. PT skal informeres om endringer i samtrafikkavtalen knyttet til terminering senest to måneder før de gjennomføres.

7.4.4 Prisregulering

311. Med hjemmel i ekomloven § 4-9 vil PT pålegge Network Norway AS å fastsette pris for terminering av tale i mobilnett i henhold til tabellen nedenfor.

	Gjeldende pris ved utgangen av 2010	1. januar 2011 - 30. juni 2011	1. juli 2011 - 31. desember 2011	1. januar 2012 - 30. juni 2012	1. juli 2012 - 31. desember 2012	1. januar 2013 - 31. desember 2013
Network Norway	0,90	0,70	0,50	0,40	0,25	0,17

Tabell 10: Maksimalpris per minutt for terminering av tale i Network Norway AS' mobilnett i perioden 1. januar 2011 til 31. desember 2013. Alle priser er oppgitt i NOK (eks. mva).

312. Prisene gjelder for terminering av tale, uavhengig av om terminering skjer i GSM- eller UMTS-nett, samt telefonsvarertjeneste knyttet til Network Norway AS' mobilnett.

313. Maksimalprisene er oppgitt i løpende priser frem til 1. januar 2013. Maksimalprisene fra 1. januar 2013 vil bli justert for inflasjon. PT vil senest tre måneder før denne siste prisendringen spesifisere justeringsfaktoren.

314. Maksimalprisen gjelder per minutt. Network Norway AS har anledning til å fastsette sin termineringspris basert på ulike priselementer (pris per samtale, pris per minutt i peak og off-peak og så videre), forutsatt at et vektet gjennomsnitt av de ulike priselementene ikke overstiger maksimalprisen per minutt.

315. Dersom Network Norway AS velger å fastsette sin termineringspris basert på andre elementer enn pris per minutt, vil PT med hjemmel i ekomloven § 10-3 pålegge Network Norway AS å informere PT minst tre måneder før prisendring om forslag til nye priser og vekter som disse skal baseres på. Vektene skal baseres på faktisk trafikkvolum og -mønster i foregående år. Dokumentasjon for vektene skal følge med forslaget.

316. Slike forslag må forhåndsgodkjennes av PT før prisendringer kan iverksettes. PT kan kreve endringer i det fremlagte forslaget før godkjenning dersom PT ikke finner det sannsynliggjort at forslaget er innenfor maksimalpris.

317. PT vil kunne fatte nytt vedtak om prisregulering ved utgangen av pristaksperioden, eventuelt vedtak om opphevelse av prisregulering. Frem til nytt vedtak er fattet, skal prisen ikke overstige NOK 0,17 per minutt (inflasjonsjustert).

318. Med hjemmel i ekomloven § 4-9 vil PT pålegge Network Norway AS å ha rimelige priser for samtrafikktilknytning til mobilnett.

7.5 Ventelo AS

319. PT vil pålegge Ventelo AS følgende særskilte forpliktelser i markedet for terminering av tale i Ventelo AS' mobilnett:

7.5.1 Samtrafikk

320. Ettersom Ventelo AS utpekes som tilbyder med sterk markedsstilling i markedet for terminering av tale i mobilnett, vil selskapet ha plikt til å imøtekomme enhver rimelig anmodning om samtrafikk, jf. ekomloven § 4-2 tredje ledd.

321. Med hjemmel i ekomloven § 4-1 vil PT pålegge Ventelo AS å slutføre forhandlinger om å inngå eller endre avtale om terminering i sitt mobilnett uten ugrunnet opphold. Ventelo AS plikter på forespørsel fra den anmodende part, å dokumentere overfor denne tidsbruken i forbindelse med de relevante avtaleforhandlingene. PT skal motta kopi av den aktuelle dokumentasjonen. Dokumentasjonsplikten gjelder likevel ikke dersom forespørselen ble fremsatt senere enn tre måneder etter at de relevante forhandlingene ble avsluttet.

322. Dersom tilgang nektes, skal den som har anmodet om tilgang få et dokumentert og begrunnet avslag på anmodningen, jf. ekomloven § 4-2 tredje ledd siste punktum. Begrunnelsen må inneholde alle opplysninger som er nødvendige for å vurdere grunnlaget for avslaget, slik som for eksempel årsaken til at tilgang nektes, med nødvendig teknisk dokumentasjon.

7.5.2 Offentliggjøring

323. Med hjemmel i ekomloven § 4-6 tredje og fjerde ledd vil PT pålegge Ventelo AS å offentliggjøre sine priser for terminering i mobilnett. Publisering på eget nettsted anses som en tilfredsstillende metode for offentliggjøring. Standardpriser og eventuelle rabatter med tilhørende kriterier skal fremgå.

324. Med hjemmel i ekomloven § 4-6 første jf. fjerde ledd vil PT pålegge Ventelo AS å gi forhåndsvarsel til andre tilbydere om eventuelle endringer i eksisterende tilbud senest to måneder før de gjennomføres.

325. Med hjemmel i ekomloven § 10-3 vil PT pålegge Ventelo AS å sende PT kopi av avtaler med andre enn Telenor ASA og NetCom AS knyttet til terminering i mobilnett. Oversendelse til PT skal skje uten ugrunnet opphold og senest to uker etter signering. Ventelo AS plikter videre å underrette PT om endringer i avtalene. Av informasjonen skal det fremgå klart hvor i avtalen endringene er foretatt og hva disse består i. PT skal informeres om endringer i samtrafikkavtalen knyttet til terminering senest to måneder før de gjennomføres.

7.5.3 Prisregulering

326. Med hjemmel i ekomloven § 4-9 vil PT pålegge Ventelo AS å fastsette pris for terminering av tale i mobilnett i henhold til tabellen nedenfor.

	Gjeldende pris ved utgangen av 2010	1. januar 2011 - 30. juni 2011	1. juli 2011 - 31. desember 2011	1. januar 2012 - 30. juni 2012	1. juli 2012 - 31. desember 2012	1. januar 2013 - 31. desember 2013
Ventelo	0,75	0,50	0,40	0,30	0,25	0,17

Tabell 11: Maksimalpris per minutt for terminering av tale i Ventelo AS' mobilnett i perioden 1. januar 2011 til 31. desember 2013. Alle priser er oppgitt i NOK (eks. mva).

327. Prisene gjelder for terminering av tale, uavhengig av om terminering skjer i GSM- eller UMTS-nett, samt telefonsvareteneste knyttet til Ventelo AS' mobilnett.

328. Maksimalprisene er oppgitt i løpende priser frem til 1. januar 2013. Maksimalprisene fra 1. januar 2013 vil bli justert for inflasjon. PT vil senest tre måneder før denne siste prisendringen spesifisere justeringsfaktoren.

329. Maksimalprisen gjelder per minutt. Ventelo AS har anledning til å fastsette sin termineringspris basert på ulike prislelementer (pris per samtale, pris per minutt i peak og off-peak og så videre), forutsatt at et vektet gjennomsnitt av de ulike prislelementene ikke overstiger maksimalprisen per minutt.

330. Dersom Ventelo AS velger å fastsette sin termineringspris basert på andre elementer enn pris per minutt, vil PT med hjemmel i ekomloven § 10-3 pålegge Ventelo AS å informere PT minst tre måneder før prisendring om forslag til nye priser og vekter som disse skal baseres på. Vektene skal baseres på faktisk trafikkvolum og -mønster i foregående år. Dokumentasjon for vektene skal følge med forslaget.

331. Slike forslag må forhåndsgodkjennes av PT før prisendringer kan iverksettes. PT kan kreve endringer i det fremlagte forslaget før godkjenning dersom PT ikke finner det sannsynliggjort at forslaget er innenfor maksimalpris.

332. PT vil kunne fatte nytt vedtak om prisregulering ved utgangen av pristaksperioden, eventuelt vedtak om opphevelse av prisregulering. Frem til nytt vedtak er fattet, skal prisen ikke overstige NOK 0,17 per minutt (inflasjonsjustert).

333. Med hjemmel i ekomloven § 4-9 vil PT pålegge Ventelo AS å ha rimelige priser for samtrafikktilknytning til mobilnett.

7.6 TDC AS

7.6.1 Samtrafikk

334. Ettersom TDC AS utpekes som tilbyder med sterk markedsstilling i markedet for terminering av tale i mobilnett, vil selskapet ha plikt til å imøtekomme enhver rimelig anmodning om samtrafikk, jf. ekomloven § 4-2 tredje ledd.

335. Med hjemmel i ekomloven § 4-1 vil PT pålegge TDC AS å slutføre forhandlinger om å inngå eller endre avtale om terminering i sitt mobilnett uten ugrunnet opphold. TDC AS plikter på forespørsel fra den anmodende part, å dokumentere overfor denne tidsbruken i forbindelse med de relevante avtaleforhandlingene. PT skal motta kopi av den aktuelle dokumentasjonen. Dokumentasjonsplikten gjelder likevel ikke dersom forespørselen ble fremsatt senere enn tre måneder etter at de relevante forhandlingene ble avsluttet.

336. Dersom tilgang nektes, skal den som har anmodet om tilgang få et dokumentert og begrunnet avslag på anmodningen, jf. ekomloven § 4-2 tredje ledd siste punktum. Begrunnelsen må inneholde alle opplysninger som er nødvendige for å vurdere grunnlaget for avslaget, slik som for eksempel årsaken til at tilgang nektes, med nødvendig teknisk dokumentasjon.

7.6.2 Offentliggjøring

337. Med hjemmel i ekomloven § 4-6 tredje og fjerde ledd vil PT pålegge TDC AS å offentliggjøre sine priser for terminering i mobilnett. Publisering på eget nettsted anses som en tilfredsstillende metode for offentliggjøring. Standardpriser og eventuelle rabatter med tilhørende kriterier skal fremgå.

338. Med hjemmel i ekomloven § 4-6 første jf. fjerde ledd vil PT pålegge TDC AS å gi forhåndsvarsel til andre tilbydere om eventuelle endringer i eksisterende tilbud senest to måneder før de gjennomføres.

339. Med hjemmel i ekomloven § 10-3 vil PT pålegge TDC AS å sende PT kopi av avtaler med andre enn Telenor ASA og NetCom AS knyttet til terminering i mobilnett. Oversendelse til PT skal skje uten ugrunnet opphold og senest to uker etter signering. TDC AS plikter videre å underrette PT om endringer i avtalene. Av informasjonen skal det fremgå klart hvor i avtalen endringene er foretatt og hva disse består i. PT skal informeres om endringer i samtrafikkavtalen knyttet til terminering senest to måneder før de gjennomføres.

7.6.3 Prisregulering

340. Med hjemmel i ekomloven § 4-9 vil PT pålegge TDC AS å fastsette pris for terminering av tale i mobilnett i henhold til tabellen nedenfor.

	Gjeldende pris ved utgangen av 2010	1. januar 2011 - 30. juni 2011	1. juli 2011 - 31. desember 2011	1. januar 2012 - 30. juni 2012	1. juli 2012 - 31. desember 2012	1. januar 2013 - 31. desember 2013
TDC	0,75	0,50	0,40	0,30	0,25	0,17

Tabell 12: Maksimalpris per minutt for terminering av tale i TDC AS' mobilnett i perioden 1. januar 2011 til 31. desember 2013. Alle priser er oppgitt i NOK (eks. mva).

341. Prisene gjelder for terminering av tale, uavhengig av om terminering skjer i GSM- eller UMTS-nett, samt telefonsvarertjeneste knyttet til TDC AS' mobilnett.

342. Maksimalprisene er oppgitt i løpende priser frem til 1. januar 2013. Maksimalprisene fra 1. januar 2013 vil bli justert for inflasjon. PT vil senest tre måneder før denne siste prisendringen spesifisere justeringsfaktoren.

343. Maksimalprisen gjelder per minutt. TDC AS har anledning til å fastsette sin termineringspris basert på ulike priselementer (pris per samtale, pris per minutt i peak og off-peak og så videre), forutsatt at et vektet gjennomsnitt av de ulike priselementene ikke overstiger maksimalprisen per minutt.

344. Dersom TDC AS velger å fastsette sin termineringspris basert på andre elementer enn pris per minutt, vil PT med hjemmel i ekomloven § 10-3 pålegge TDC AS å informere PT minst tre måneder før prisendring om forslag til nye priser og vekter som disse skal baseres på. Vektene skal baseres på faktisk trafikkvolum og -mønster i foregående år. Dokumentasjon for vektene skal følge med forslaget.

345. Slike forslag må forhåndsgodkjennes av PT før prisendringer kan iverksettes. PT kan kreve endringer i det fremlagte forslaget før godkjenning dersom PT ikke finner det sannsynliggjort at forslaget er innenfor maksimalpris.

346. PT vil kunne fatte nytt vedtak om prisregulering ved utgangen av pristaksperioden, eventuelt vedtak om opphevelse av prisregulering. Frem til nytt vedtak er fattet, skal prisen ikke overstige NOK 0,17 per minutt (inflasjonsjustert).

347. Med hjemmel i ekomloven § 4-9 vil PT pålegge TDC AS å ha rimelige priser for samtrafikktilknytning til mobilnett (etableringsavgift, primærsystemaksess og annet).

7.7 Mundio Mobile Norway Ltd

7.7.1 Samtrafikk

348. Ettersom Mundio Mobile Norway Ltd utpekes som tilbyder med sterk markedsstilling i markedet for terminering av tale i mobilnett, vil selskapet ha plikt til å imøtekomme enhver rimelig anmodning om samtrafikk, jf. ekomloven § 4-2 tredje ledd.

349. Med hjemmel i ekomloven § 4-1 vil PT pålegge Mundio Mobile Norway Ltd å slutføre forhandlinger om å inngå eller endre avtale om terminering i sitt mobilnett uten ugrunnet opphold. Mundio Mobile Norway Ltd plikter på forespørsel fra den anmodende part, å dokumentere overfor denne tidsbruken i forbindelse med de relevante avtaleforhandlingene. PT skal motta kopi av den aktuelle dokumentasjonen. Dokumentasjonsplikten gjelder likevel ikke dersom forespørselen ble fremsatt senere enn tre måneder etter at de relevante forhandlingene ble avsluttet.

350. Dersom tilgang nektes, skal den som har anmodet om tilgang få et dokumentert og begrunnet avslag på anmodningen, jf. ekomloven § 4-2 tredje ledd siste punktum. Begrunnelsen må inneholde alle opplysninger som er nødvendige for å vurdere grunnlaget for avslaget, slik som for eksempel årsaken til at tilgang nektes, med nødvendig teknisk dokumentasjon.

7.7.2 Offentliggjøring

351. Med hjemmel i ekomloven § 4-6 tredje og fjerde ledd vil PT pålegge Mundio Mobile Norway Ltd å offentliggjøre sine priser for terminering i mobilnett. Publisering på eget nettsted anses som en tilfredsstillende metode for offentliggjøring. Standardpriser og eventuelle rabatter med tilhørende kriterier skal fremgå.

352. Med hjemmel i ekomloven § 4-6 første jf. fjerde ledd vil PT pålegge Mundio Mobile Norway Ltd å gi forhåndsvarsel til andre tilbydere om eventuelle endringer i eksisterende tilbud senest to måneder før de gjennomføres.

353. Med hjemmel i ekomloven § 10-3 vil PT pålegge Mundio Mobile Ltd å sende PT kopi av avtaler med andre enn Telenor ASA og NetCom AS knyttet til terminering i mobilnett. Oversendelse til PT skal skje uten ugrunnet opphold og senest to uker etter signering. Mundio Mobile Ltd plikter videre å underrette PT om endringer i avtalene. Av informasjonen skal det fremgå klart hvor i avtalen endringene er foretatt og hva disse består i. PT skal informeres om endringer i samtrafikkavtalen knyttet til terminering senest to måneder før de gjennomføres.

7.7.3 Prisregulering

354. Med hjemmel i ekomloven § 4-9 vil PT pålegge Mundio Mobilen Norway Ltd å fastsette pris for terminering av tale i mobilnett i henhold til tabellen nedenfor.

	Gjeldende pris ved utgangen av 2010	1. januar 2011 - 30. juni 2011	1. juli 2011 - 31. desember 2011	1. januar 2012 - 30. juni 2012	1. juli 2012 - 31. desember 2012	1. januar 2013 - 31. desember 2013
TDC	0,75	0,50	0,40	0,30	0,25	0,17

Tabell 13: Maksimalpris per minutt for terminering av tale i Mundio Mobilen Norway Ltds mobilnett i perioden 1. januar 2011 til 31. desember 2013. Alle priser er oppgitt i NOK (eks. mva).

355. Prisene gjelder for terminering av tale, uavhengig av om terminering skjer i GSM- eller UMTS-nett, samt telefonsvartjeneste knyttet til Mundio Mobilen Norway Ltds mobilnett.

356. Maksimalprisene er oppgitt i løpende priser frem til 1. januar 2013. Maksimalprisene fra 1. januar 2013 vil bli justert for inflasjon. PT vil senest tre måneder før denne siste prisendringen spesifisere justeringsfaktoren.

357. Maksimalprisen gjelder per minutt. Mundio Mobilen Norway Ltd har anledning til å fastsette sin termineringspris basert på ulike priselementer (pris per samtale, pris per minutt i peak og off-peak og så videre), forutsatt at et vektet gjennomsnitt av de ulike priselementene ikke overstiger maksimalprisen per minutt.

358. Dersom Mundio Mobilen Norway Ltd velger å fastsette sin termineringspris basert på andre elementer enn pris per minutt, vil PT med hjemmel i ekomloven § 10-3 pålegge Mundio Mobilen Norway Ltd å informere PT minst tre måneder før prisendring om forslag til nye priser og vekter som disse skal baseres på. Vektene skal baseres på faktisk trafikkvolum og -mønster i foregående år. Dokumentasjon for vektene skal følge med forslaget.

359. Slike forslag må forhåndsgodkjennes av PT før prisendringer kan iverksettes. PT kan kreve endringer i det fremlagte forslaget før godkjenning dersom PT ikke finner det sannsynliggjort at forslaget er innenfor maksimalpris.

360. PT vil kunne fatte nytt vedtak om prisregulering ved utgangen av pristaksperioden, eventuelt vedtak om opphevelse av prisregulering. Frem til nytt vedtak er fattet, skal prisen ikke overstige NOK 0,17 per minutt (inflasjonsjustert).

361. Med hjemmel i ekomloven § 4-9 vil PT pålegge Mundio Mobilen Norway Ltd å ha rimelige priser for samtrafikktilknytning til mobilnett (etableringsavgift, primærsystemaksess og annet).

8 Forhold til gjeldende forpliktelser

362. Forpliktelser i dette varselet vil erstatte gjeldende forpliktelser i markedene for terminering av tale i individuelle offentlige mobilkommunikasjonsnett når nytt vedtak trer i kraft.